

De spelregels van privacy

Een theoretisch onderzoek naar zowel de gegevensverwerking als de werkwijze van Speelgoedbank Woerden in het kader van de Algemene verordening gegevensbescherming

Naam: Dilan Çimendere
Studentnr: 431179
Klas: DSJ5V.A

Schoolcoach: dhr. M. Kruimelaar
Tweede lezer: dhr. P. Vormeer
Praktijkcoach: dhr. J. Filarski

Opleiding: Sociaal Juridische Dienstverlening
Instituut: Saxion Deventer
Organisatie: Speelgoedbank Woerden

10 juni 2020

Voorwoord

“De spelregels van privacy” is geschreven als afstudeerscriptie voor het vierde jaar van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening. Speelgoedbank Woerden heeft mij de kans geboden om voor hen een onderzoek uit te voeren. Het onderzoek is gericht op de regels, in de Algemene verordening gegevensbescherming, die van toepassing zijn op de Speelgoedbank. De belangrijkste vraag binnen het onderzoek is hoe de Speelgoedbank rechtmatig gegevens kan verkrijgen van derde partijen.

Dit onderzoek is niet enkel door mijzelf en de Speelgoedbank tot stand gebracht. Graag wil ik ook mijn praktijkcoach dhr. J. Filarski, mijn schoolcoach dhr. M. Kruimelaar bedanken voor de ondersteuning en feedback die zij gegeven hebben. Daarnaast wil ik mijn vriendenkring en ook mijn ouders bedanken voor niet alleen hun input, maar ook de mentale steun die zij geboden hebben bij het schrijven van deze scriptie.

Veel leesplezier toegewenst.

Dilan Çimendere
Apeldoorn, 5 juni 2020

Samenvatting

Sinds 25 mei 2018 is er in de Europese Unie een grote verandering doorgevoerd. De Algemene Verordening (AVG) is destijds van kracht gegaan. De AVG richt zich op natuurlijke personen en heeft organisaties strengere plichten gegeven rondom het verwerken van persoonsgegevens.

Zo ook heeft deze verordening invloed gehad op mijn opdrachtgever, Speelgoedbank Woerden. De Speelgoedbank zet zich in voor alle gezinnen die het financieel moeilijk hebben of hun hulp goed kan gebruiken. Zij geven gratis speelgoed uit maar verwerken hierbij ook gegevens. De Speelgoedbank verzocht mij uit te zoeken hoe zij rechtmatig meer gezinnen konden bereiken in het kader van de AVG. Hiervoor is de volgende hoofdvraag opgesteld: *“Hoe kan speelgoedbank Woerden gezinnen op of onder de armoedegrens, die in aanmerking komen voor hun hulp, benaderen met inachtneming van de regels die opgesteld zijn in de Algemene verordening gegevensbescherming?”* Dit heeft geleid tot een advies, een informatiesheet en format verwerkingsregister die de Speelgoedbank kan gebruiken.

De hoofdvraag is beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Wat zijn de verplichtingen volgens de AVG omtrent het verwerken van gegevens en met name met behulp van andere instanties?
2. In hoeverre maakt de AVG het mogelijk gezinnen te benaderen met behulp van de gegevens van andere instanties?
3. Wat is de huidige werkwijze van Speelgoedbank Woerden met betrekking tot het verwerken en verkrijgen van persoonsgegevens en hoe kan deze werkwijze AVG-proof worden gemaakt?

Naar aanleiding van het onderzoek zijn de volgende adviezen gegeven:

- het niet verplicht maar verstandig is om een verwerkingsregister bij te houden;
- er beveiligingsmaatregelen beschreven kunnen worden;
- er maatregelen in geval van een datalek beschreven kunnen worden;
- er een register voor dataleks bijgehouden kan worden;
- er zeer kleine aanpassingen gedaan moeten worden in de privacyverklaring.
- duidelijke afspraken over informatieverstrekking te maken met organisaties waarmee eventueel samengewerkt gaat worden.

Voor de Speelgoedbank heb ik een korte infosheet en format verwerkingsregister opgesteld. Er is een daarnaast advies gegeven om organisaties te benaderen met verwerkingsdoeleinden die verenigbaar zijn ten aanzien van de Speelgoedbank. Dit zijn meestal de organisaties binnen het sociale domein, welke organisaties dit precies kunnen zijn is niet aan toe gekomen in dit onderzoek.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	2
1. Inleiding	6
1.1 Probleemschets	6
1.2 Doelstelling	8
1.3 Probleemstelling	8
1.4 Deelvragen	8
1.5 Belanghebbenden	9
Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader	10
2.1 Armoedegrens	10
2.2 Empowerment	12
3. Juridisch kader	14
Algemene verordening gegevensbescherming	14
3.1 De basis	15
3.2 Beginselen	17
3.2.1 Beginsel van rechtmatigheid	17
3.2.2 Beginsel van doelbinding	19
3.2.3 Beginsel van minimale gegevensverwerking	19
3.2.4 Beginsel van juistheid	19
3.2.5 Beginsel van opslagbeperking	19
3.2.6 Beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid	19
3.3 De verkrijging van gegevens	20
3.4 De rechten van de betrokkene	21
3.4.1 Inzage	21
3.4.2 Rectificatie	21
3.4.3 Wissing	21
3.4.4 Beperking	22
3.4.5 Verzet	22
3.4.6 Overdraagbaarheid gegevens	22
3.4.7 Geautomatiseerde besluitvorming	22
3.5 Plichten verwerkingsverantwoordelijke	23
3.5.1 Registerplicht	23
3.5.2 Privacy door ontwerp en standaardinstellingen	24

3.5.3 Beveiliging	24
3.5.4 Datalek	25
4. Onderzoeksmethoden	27
5. Resultaten	29
6. Conclusie & aanbevelingen.....	35
Advies processen.....	35
Advies privacyverklaring	36
Advies werkwijze	36
Literatuurlijst/bibliografie	38
 Bijlage 1: Voorwaarden wissing gegevens	40
Bijlage 2: Voorwaarden beperking gegevens.....	41
Bijlage 3: Voorwaarden recht op bezwaar	42
Bijlage 4: Negen criteria ‘Hoog risico’	43
Bijlage 5: Verplichte gegevens melding AP	46
Bijlage 6: Verwijsbrief Speelgoedbank Woerden	47
Bijlage 7: Privacyverklaring Speelgoedbank Woerden	48
Bijlage 8: Voorbeeld format verwerkingsregister	51
Bijlage 9: Transcriptie Interview Privacy Coördinator AVG	52
Bijlage 10: Codering Interview Privacy Coördinator AVG.....	56
Bijlage 11: Infosheet verkrijgen gegevens	60

Afkortingen

CBS	Centraal bureau voor de Statistiek
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
Nvmt	Niet-veel-maar-toereikendbudget
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
NAW	Naam, adres & woonplaats
MvT	Memorie van Toelichting

1. Inleiding

Nederland behoort tot één van de rijkste en meest welvarende landen ter wereld. Sterker nog, Nederland behoort tot nummer twee op de ranglijst van beste economieën ter wereld (Bouman, 2018). Ondanks deze welvaart is Nederland geen land zonder armoede. Volgens het SCP leven er in Nederland 618.000 mensen op of onder de armoedegrens, dit beslaat 3.8% van de totale bevolking. Deze groep mensen zijn met hun inkomen niet in staat om in hun basisbehoeften te voorzien. Armoede raakt ook vele kinderen, zonder dat zij hier wat aan kunnen doen. Zo'n 277.000 minderjarige kinderen groeiden in 2017 dan ook op in een huishouden met een te laag inkomen. De armoede is gestaag afgenomen, van 2016 tot 2017 was dit met een klein percentage van 0.2% (SCP, 2019). De meeste van deze kinderen kunnen niet meedoen aan cultuur, sport of deelnemen aan een schoolreis. De omstandigheden van hun ouders maken dat zij in een achterstandspositie opgroeien. Naar mijn mening zouden de kinderen op ieder mogelijk vlak geholpen moeten worden.

1.1 Probleemschets

Speelgoedbank Woerden zet zich in om deze groep kinderen en hun ouders te ondersteunen binnen de gemeente Woerden. Gemeente Woerden telt 1763 mensen die in armoede leven, waarvan ongeveer 800 kinderen (CBS, 2019a). Deze gezinnen hebben net genoeg geld om in hun basisbehoefte te voorzien of zelfs minder. Naast gezinnen in armoede zijn er ook gezinnen die een ‘normaal’ inkomen hebben maar torenhoge schulden hebben opgebouwd. Dit kan hen beperken in de uitgaven die zij zouden willen doen voor de kinderen. Ook voor deze gezinnen biedt de Speelgoedbank hulp.

Speelgoedbank Woerden zamelt/koopt speelgoed in en geeft dit gratis uit aan gezinnen die daarvoor in aanmerking komen. Iedere tweede zaterdag van de maand is de speelgoedbank van 9:00 tot 11:00 open. Ouders kunnen eventueel nog twee alternatieve afspraken maken op een andere dag indien hun kind verhinderd is. Gezinnen mogen enkel met een verwijfsbrief langs, de kinderen mogen uiteindelijk zelf met een begeleider het speelgoed uitkiezen. Zoals gezegd kunnen gezinnen die in armoede leven nauwelijks in hun basisbehoefte voorzien, laat staan het aanschaffen van speelgoed voor hun kinderen. Speelgoed valt niet onder een basisbehoefte, maar is wel relevant in de ontwikkeling van het kind. Speelgoed levert namelijk een belangrijke bijdrage aan de spelontwikkeling en de algehele ontwikkeling van een kind (Van der Poel, z.d.).

Het is belangrijk dat zo veel mogelijk gezinnen die in aanmerking komen voor de speelgoedbank hiervan gebruik kunnen maken. Speelgoedbank Woerden heeft niet al deze gezinnen in kaart en ook niet ieder gezin heeft toegang tot de speelgoedbank, omdat zij niet over een verwijfsbrief beschikken. Speelgoedbank Woerden wil deze gezinnen ook kunnen bereiken. De instanties en organisaties die met deze gezinnen samenwerken of in aanraking komen, kunnen hierbij helpen. Echter speelt de Algemene verordening gegevensbescherming een grote rol bij het kunnen benaderen van deze gezinnen. Het moet duidelijk worden of de gezinnen te benaderen zijn via bijvoorbeeld andere organisaties en zo ja, hoe hun gegevens correct opgevraagd en uitgewisseld mogen worden. Persoonlijke gegevens mogen niet zomaar uitgewisseld worden, ter bescherming van de privacy van iedere burger. Dit maakt het lastiger om de gezinnen die niet in kaart zijn te benaderen. Dit onderzoek en een verdieping in de

AVG levert een bijdrage om meerdere gezinnen te kunnen helpen die de hulp van de Speelgoedbank goed kunnen gebruiken.

1.2 Doelstelling

De opdrachtgever heeft een doel voor ogen dat zij wil bereiken met dit onderzoek. Dit doel dient een richtlijn te zijn voor het onderzoek en is nuttig om achteraf te bepalen of aan de doelstelling is voldaan.

Onderzoeksdoelstelling

Het vooropstaande doel van de Speelgoedbank is om meer gezinnen, die in aanmerking komen voor de hulp van de Speelgoedbank, te kunnen bereiken. De gewenste situatie hierbij is dat tot zo'n 500 meer gezinnen gebruik maken van Speelgoedbank Woerden. Het onderzoek heeft als doel meer helderheid te creëren over de AVG en betrokken organisaties. Het draagt bij aan de stappen die de opdrachtgever wil maken om deze gezinnen uiteindelijk te benaderen. Het eindresultaat moet zich richten op een aanbeveling over de mogelijkheden tot de benadering van deze gezinnen op basis van de regelgeving binnen de AVG. In de aanbeveling wil de opdrachtgever graag een wijze waarop zij zich kunnen indekken voor de AVG, in bijvoorbeeld de vorm van een formulier of verklaring.

Praktijkdoelstelling

Een bredere doelstelling van het onderzoek is om bij te dragen aan het sociale kapitaal en armoedebeleid in de gemeente Woerden.

1.3 Probleemstelling

De voorgaande probleemschets kan worden samengevat met de volgende vraag:

“Hoe kan speelgoedbank Woerden gezinnen op of onder de armoedegrens, die in aanmerking komen voor hun hulp, benaderen met inachtneming van de regels die opgesteld zijn in de Algemene verordening gegevensbescherming?”

1.4 Deelvragen

Om antwoord te geven op de probleemstelling zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld.

1. *Wat zijn de verplichtingen volgens de AVG omtrent het verwerken van gegevens en met name met behulp van andere instanties?*
2. *In hoeverre maakt de AVG het mogelijk om gezinnen te benaderen met behulp van de gegevens van andere instanties?*
3. *Wat is de huidige werkwijze van Speelgoedbank Woerden met betrekking tot het verwerken en verkrijgen van persoonsgegevens en hoe kan deze werkwijze AVG-proof worden gemaakt?*

1.5 Belanghebbenden

Speelgoedbank Woerden

De speelgoedbank zelf heeft uiteraard baat bij het onderzoek. Zij willen graag een advies of aanbeveling over hoe zij meerdere gezinnen kunnen bereiken. Dit onderzoek is opgezet in hun belang.

Gemeente Woerden

Er zijn binnen dit onderzoek meerdere belanghebbenden dan enkel de Speelgoedbank. Zo ook de gemeente Woerden. De gemeente heeft een armoedebelief en streeft ernaar armoede te bestrijden en kwetsbare groepen te ondersteunen.

Maatschappelijke organisaties

Daarnaast zijn ook de maatschappelijk organisaties die samen werken met deze gezinnen belanghebbenden. Denk hierbij aan sociale wijkteams, ambulant begeleiders of budgetbeheer. Het is in het belang van deze organisaties om de gezinnen zo goed mogelijk te ondersteunen. Meer duidelijkheid over wat er mogelijk is rondom de uitwisseling van gegevens maakt meer doorverwijzingen mogelijk. Meer doorverwijzingen maakt het mogelijk om meerdere gezinnen dat kleine stukje hulp te bieden.

Gezinnen

Een groot belang ligt natuurlijk ook bij de gezinnen zelf. Meerdere gezinnen met kinderen zouden geholpen kunnen worden als zij toegang hebben tot de speelgoedbank.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt kort een theorie over empowerment en legt het abstracte begrip ‘‘armoedegrens’’ uit. In hoofdstuk 3 komen de juridische elementen van het onderzoek aan bod. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de methoden die zijn gebruikt om de deelvragen te beantwoorden. Hoofdstuk 5 analyseert de verzamelde informatie en geeft antwoorden op de deelvragen. Tot slot presenteert hoofdstuk 6 de conclusie en aanbevelingen.

2. Theoretisch kader

In het theoretische kader wordt er gekeken naar al reeds bekende informatie, onderzoeken en theorieën die in relatie worden gebracht met dit onderzoek. Het kernbegrip ‘‘armoedegrens’’ wordt nader toegelicht om het begrip meetbaar te maken.

2.1 Armoedegrens

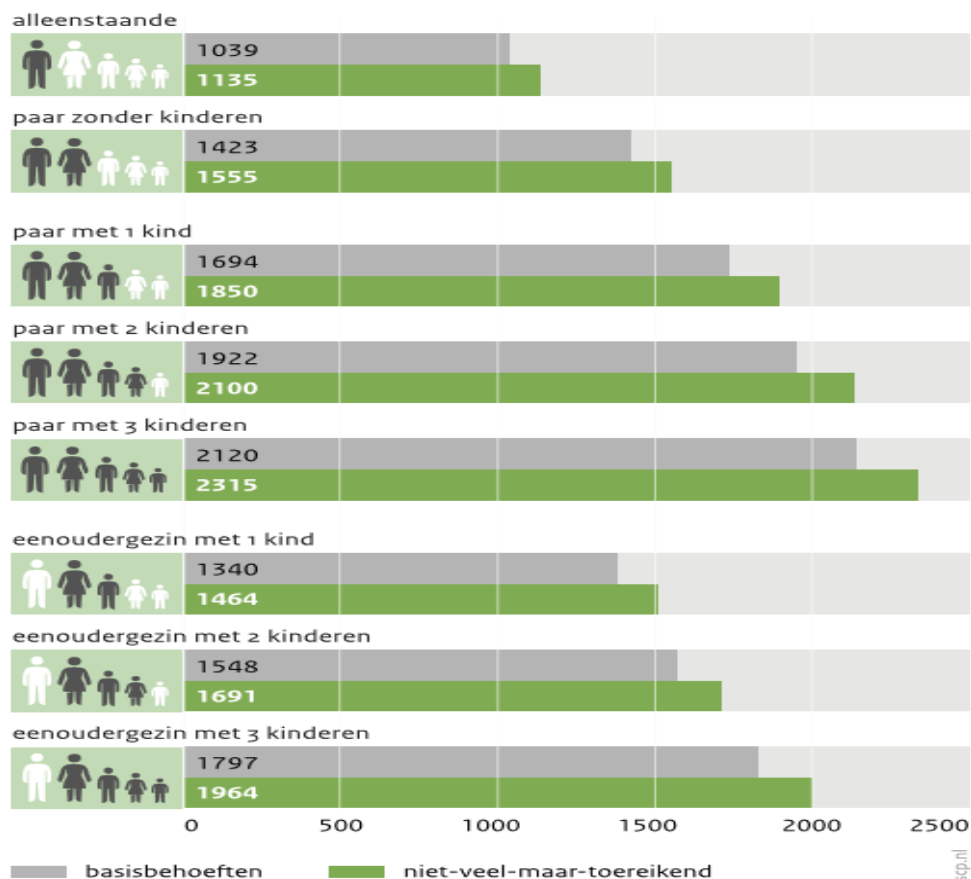
Armoede is een breed begrip dat op verschillende manieren benaderd kan worden. De twee algemene benaderingen zijn de absolute en de relatieve armoede. Absolute armoede werd aan het begin van de vorige eeuw gedefinieerd door de Britse pionier Charles Booth. Op basis van de basisbehoeften werd er een objectief minimuminkomen ontwikkeld. Er is sprake van absolute armoede als iemand niet in staat is om in primaire behoeftes te voorzien zoals voedsel, huisvesting of toegang tot gezondheidszorg. (Delsen, 2019)

Relatieve armoede kijkt naar het verschil in de omgeving. Relatieve armoede ontstaat door inkomensverdeling en de ongelijkheid hierin. De levensstandaard wordt dus bepaald aan de hand van de omgeving van de desbetreffende persoon of groep. Bij relatieve armoede hoeft er dus helemaal geen sprake te zijn van armoede, het lijkt meer op een vergelijking van het inkomen. (Delsen, 2019)

De vraag is echter waar de grens voor armoede in Nederland getrokken wordt. Dit is afhankelijk van een aantal factoren. Er dient rekening gehouden te worden met de tijd, plaats en economie. Nederland verschilt bijvoorbeeld van landen waar een hongersnood heerst of van Nederland in 1915. In het algemeen is er sprake van armoede wanneer iemand te weinig financiële mogelijkheden heeft om te voorzien in noodzakelijke goederen en voorzieningen, oftewel absolute armoede. In Nederland betekent dit in beginsel dat iedere burger een dak boven zijn hoofd heeft, geen honger hoeft te lijden, zich deugdelijk kan kleden en gebruik kan maken van medische zorg. Uit het voorgaande zou er geconcludeerd kunnen worden dat er geen armoede bestaat in Nederland, toch is er wel degelijk sprake van verschillen in levensstandaarden. Sommigen kunnen niet voldoende participeren binnen de maatschappij en beschikken niet over een toereikend inkomen waardoor zij in relatieve armoede leven. Er is geen sprake van armoede als iemand voor korte duur niet voldoende financiële mogelijkheden heeft. Op basis van een heel jaarinkomen wordt er pas bepaald of iemand onder de armoedegrens zit. De armoedegrens is gemiddeld €1040 op maandbasis, hierover volgt in de volgende alinea meer uitleg (SCP, 2019).

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) heeft een absolute benadering wanneer het op armoede aankomt. Zij bekijken per situatie of iemand ‘arm’ is en maken geen vergelijkingen met andere groepen in de bevolking. Ook hanteren zij armoede als objectief begrip, er worden bestaande gegevens van het Nibud gebruikt die vaststellen waar de armoedegrens ligt. Het SCP maakt gebruik van twee budgetten die de armoedegrens definiëren: het *basisbehoeftenbudget* en het *niet-veel-maar-toereikendbudget* (nvmt). Het basisbehoeftebudget omvat enkel het budget voor basisvoorzieningen waar een huishouden niet zonder kan zoals voedsel, wonen en kleding. Verzekeringen en persoonlijke verzorging horen hier ook bij. Het nvmt omvat een ruimer budget die ook de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie meeneemt. De SCP maakt veelal gebruik van het nvmt. Ieder huishouden die over minder besteedbaar inkomen beschikt dan de aangegeven grenzen

in figuur 1 vallen onder de armoedegrens. Dit inkomen is de som van loon, uitkeringen, pensioenen, vakantiegeld, ontvangen partneralimentatie en toeslagen minus de belastingen, premies, kosten kinderopvang, betaalde partneralimentatie en ziektekosten. De minimumbedragen voor beide budgetten worden weergegeven in figuur 1 (SCP, 2019).

Figuur 1: Bedragen Armoedegrens. Herdrukt van "Armoede in kaart", door Sociaal Cultureel Planbureau. (3 september 2019). Geraadpleegd van <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland>

Het Centraal bureau voor de statistiek (CBS) hanteert daarentegen een andere armoedegrens, de *Lage-inkomensgrens*. Deze grens baseren zij op het netto bijstandsinkomen van 1979, toen de koopkracht het sterkst was. Er wordt rekening gehouden met de samenstelling van het huishouden en jaarlijks wordt deze grens aangepast op de prijsontwikkeling. Onder inkomen verstaat het CBS de som van het inkomen uit arbeid en vermogen, uitkeringen, pensioen en ontvangen partneralimentatie. Ook de zorgtoeslag wordt meegerekend bij het inkomen. De overige toeslagen en bijdragen zoals huurtoeslag en ouderlijke bijdragen niet worden niet meegerekend. Per definitie betekent dat iemand die bijstand ontvangt automatisch in de categorie met een laag inkomen geplaatst wordt. In 2018 lag de grens op maandbasis op €1060 voor een alleenstaande, €1410 voor een alleenstaande ouder met één kind, €1770 euro voor een koppel met één kind en €2000 voor een koppel met twee kinderen. Ieder huishouden die over minder inkomsten beschikt dan de aangegeven grenzen leven volgens het CBS in armoede. (CBS, 2019b)

De bedragen die zowel het SCP als het CBS als armoedegrens hanteren, liggen dicht bij elkaar. Beiden hebben een absolute benadering met betrekking tot armoede en baseren de grens ook op objectieve gegevens. Op basis hiervan wordt er in dit onderzoek gekozen voor een definitie van absolute benadering voor de armoedegrens met een relatief perspectief. De reden voor het relatieve perspectief is het feit dat er in Nederland geen armoede bestaat die balanceert op leven en dood. Als wij in Nederland spreken van armoede is er een verschil in levensstandaard en mate van sociale participatie. De grenzen van het basisbehoeftebudget, zoals te zien in figuur 1, van de SCP wordt gezien als de feitelijke armoedegrens.

2.2 Empowerment

Waarom is het belangrijk dat er meerdere gezinnen gebruik m

aken van de Speelgoedbank? Het meest voor de hand liggende argument is het feit dat de gezinnen er financieel mee geholpen zijn en zo deels ontzorgd worden. Een ander relevant hulpmiddel ligt in het sociaal kapitaal en het begrip empowerment dat hiermee verbonden is. Het sociaal kapitaal is een netwerk van mensen met gezamenlijke normen, waarden en begrip. Een organisatie zoals de voedselbank, ruilsystemen en bijvoorbeeld een buurtmoestuin zijn tevens onderdeel van dit sociale netwerk. De mensen en organisaties creëren sociale relaties, relaties die hulp kunnen bieden door elkaar bijvoorbeeld te ondersteunen. Samen vormen het netwerk en de relaties die hierbinnen ontstaan het sociaal kapitaal, een hulpmiddel voor de gemeenschap. (De Jong, Kooiman & Omlo, 2015).

Empowerment is een belangrijke aanpak binnen het armoedebeleid. McWrither (2001) definieert empowerment als het vermogen om constructief om te gaan met de krachten die coping ondermijnen en belemmeren; het is de verwezenlijking van een mate van controle over je lot. Kortom, empowerment is het stimuleren van mensen om hun eigen krachten te gebruiken. Het inzetten van deze kracht kan op drie niveaus: in het eigen leven, in de gemeenschap en in de maatschappij. Gezinnen met dezelfde problematiek kunnen elkaar bijvoorbeeld ‘‘empoweren’’ door verhalen te delen, hierbij wordt zowel het eigen leven als de gemeenschap gestimuleerd. Door bijvoorbeeld verhalen te delen wordt er betekenis gegeven aan het verleden en een nieuwe richting gevormd om het leven op te bouwen. In het delen van ervaringen kunnen aanknopingspunten naar voren komen die mensen op persoonlijk niveau empowerment biedt. Andere gunstige effecten zijn sociale en emotionele steun, optimisme, gevoel van zelfregie, begrip, zelfvertrouwen en herkenning (Boumans, 2015).

Empowerment zorgt dus voor een versterking van het sociale kapitaal. De Speelgoedbank is onderdeel van en helpt bij het investeren in het sociaal kapitaal, door gezinnen met veelal dezelfde problematiek bij elkaar te brengen. Alle gezinnen die over een verwijsbrief beschikken hebben over het algemeen te weinig financiële middelen om aan speelgoed te komen. Veel van hen zullen dan ook in armoede leven. De speelgoedbank is standaard iedere tweede zaterdag van de maand van 9:00 tot 11:00 open. Daarnaast ook nog op de, in hoofdstuk 1.1 genoemde, alternatieve openingstijden. De kans om speelgoed op te halen zijn hiermee beperkt, maar zorgt er wel voor dat er meerdere mensen in korte tijd langskomen. Hierdoor wordt de kans groter dat mensen met elkaar in aanraking komen en de kans hebben om elkaar te empoweren.

De gehele sociale infrastructuur binnen de gemeente Woerden, waarvan de speelgoedbank onderdeel is, zorgt ervoor dat mensen geactiveerd en ondersteund worden op zowel individueel als collectief vlak. Kwetsbare groepen, zoals gezinnen die in armoede leven, kunnen zich soms in een sociaal isolement bevinden. (De Jong, Kooiman & Omlo, 2015). Meerdere gezinnen die de Speelgoedbank niet kunnen bereiken zouden hiervan onderdeel kunnen zijn. Het benaderen van deze groepen is een belangrijke stap in het activeren van de doelgroep. Dit gebeurt in de vorm van het eerder beschreven empowerment proces maar ook door simpelweg benadering te zoeken. Hoe meer mensen gebruik maken van de speelgoedbank hoe minder groot het risico op een sociaal isolement is.

3. Juridisch kader

In dit hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op het juridische aspect van het onderzoek. Er wordt gekeken naar bestaande wet- en regelgeving en met name de Algemene verordening gegevensbescherming.

Algemene verordening gegevensbescherming

De AVG vloeit voort uit de eerste databeschermingsrichtlijnen die in 1995 zijn opgesteld voor de Europese Unie. In begin 2012 werd een voorstel gedaan om deze richtlijnen aan te scherpen en te hervormen. De Europees toezichthouder voor gegevensbescherming en Werkgroep artikel 29 brachten hierop advies uit. Naar aanleiding hiervan werd in 2015 uiteindelijk de laatste versie van de AVG goedgekeurd door het Europees Parlement. Op 24 mei 2016 is de verordening in werking getreden. Met een overgangperiode van twee jaar is de AVG op 25 mei 2018 pas officieel van kracht geworden.¹ (EDPS, z.d.)

Het betreft een Europese verordening, dit houdt in dat het een algemene strekking heeft en in alle lidstaten van de Europese Unie geldt. Dit is geregeld in artikel 288 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Op een aantal punten in de AVG wordt iedere lidstaat de ruimte gegeven om zelf binnen nationale wetgeving keuzes te maken. Deze regels zijn voor Nederland vastgelegd in de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG).

Zoals de naam al duidelijk maakt dient de verordening als bescherming voor gegevens. Het gaat hierbij om persoonsgegevens zoals namen, adressen en woonplaatsen. De AVG wordt ook wel de privacywet genoemd. Dit slaat op artikel 10 van de Nederlandse Grondwet, die ieder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer geeft, oftewel privacy. Lid 2 en 3 geven aan dat de wet regels dient te stellen aan privacy, de AVG bevat deze regels en waarborgt hiermee de privacy iedere burger.²

Verschillende bedrijven en organisaties werken onvermijdelijk met persoonsgegevens, zo ook de gemeenten en hulpverlenende instanties. Het is belangrijk dat er zorgvuldig met deze gegevens wordt omgegaan, mensen hebben namelijk geen regie over de uitwisseling van de gegevens en kunnen zo hun privacy rechten niet makkelijk gebruiken. Om die reden is een bestuursorgaan opgezet die overheden en bedrijven controleert op de naleving van de privacywet, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Schending van de regels die in de AVG zijn opgesteld kan een boete of last onder dwangsom tot gevolg hebben.

In het kader van dit onderzoek is het belangrijk dat er gecontroleerd wordt hoe er volgens de wet met persoonsgegevens mag worden omgegaan en welke verplichtingen hieraan hangen. Om gezinnen te kunnen benaderen is het voor de speelgoedbank onvermijdelijk dat er persoonsgegevens nodig zijn van andere organisaties of de gezinnen zelf.

¹ European data protection supervisor, (z.d.)

² Autoriteit Persoonsgegevens, (z.d.)

3.1 De basis

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens zijn een belangrijk onderdeel in de AVG. Hiervoor zijn al een aantal voorbeelden genoemd. Persoonsgegevens zijn nog breder dan enkel naam of adres. Zo heb je ook bijzondere persoonsgegevens waar strengere regels voor gelden dan reguliere persoonsgegevens. Voor ieder die gegevens verwerkt is het daarom van belang dat er wordt nagegaan met wat voor soort gegevens zij werken.

Artikel 4 lid 1 AVG geeft een brede definitie van persoonsgegevens: “Alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon”. De gegevens moeten betrekking hebben op een natuurlijk persoon. Dit houdt dus ook in dat persoonsgegevens die niets zeggen over een persoon, of de identiteit van een persoon niet duidelijk maken, niet onder persoonsgegevens vallen.

Een persoon moet geïdentificeerd of identificeerbaar zijn. Geïdentificeerd houdt kortweg in dat een persoon te onderscheiden is vanuit een groep op basis van unieke kenmerken. Identificeerbaar houdt in dat een persoon nog niet geïdentificeerd is maar dit zonder al te veel inspanning wel mogelijk is. Of dit mogelijk is ligt aan de zogenoemde “identificatoren”. Identificatoren zijn bijvoorbeeld woonadres, de naam van een persoon of een geboortedatum. Dit zijn de meest voorkomende gegevens die worden gebruikt om een persoon te identificeren. De kans is groot dat een persoon identificeerbaar is op basis van deze identificatoren alleen. Er bestaan ook indirecte identificatoren zoals sociaaleconomische (beroep of opleiding) of uiterlijke kenmerken (haarkleur, lengte of huidskleur). Op zichzelf zijn deze gegevens niet in staat om een persoon te identificeren. Het valt hiermee dus niet onder een persoonsgegeven. Echter in samenhang met andere gegevens kan een wel degelijk persoon geïdentificeerd worden, hierdoor kunnen de indirecte identificatoren alsnog onder een persoonsgegeven vallen.³

Er moet dus worden nagegaan of de verwerkte gegevens gebruikt kunnen worden om iemand te identificeren, ook als zij onderling gekoppeld kunnen worden om een uniek persoon te identificeren.

Als laatste wordt nog de natuurlijke persoon benoemd. De verordening is simpelweg van toepassing op ieder persoon. Echter, wanneer een organisatie vereenzelvigd gaat met een persoon kan er bij een gegeven van een organisatie toch sprake zijn van een persoonsgegeven. Bijvoorbeeld wanneer de omzet van een eenmanszaak bekend is, dit zegt ook iets over het inkomen van een persoon.

³ Falot, Hagenauw & Schermer, 2018

Bijzondere persoonsgegevens

Er bestaan naast de ‘gewone gegevens’ zoals namen en leeftijden, ook ‘bijzondere’ gegevens. Dit zijn gegevens die gezien hun aard als extra gevoelig beschouwd moeten worden.⁴

Bijzondere gegevens betreffen:

- ras;
- etnische afkomst;
- politieke opvattingen;
- religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen;
- lidmaatschap bij een vakbond;
- genetische of biometrische gegevens;
- gezondheid;
- seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.

Verwerking van deze gegevens is volgens de verordening verboden, tenzij er sprake is van een uitzondering.⁵ Er is bijvoorbeeld sprake van een uitzondering wanneer er toestemming van de betrokkene is gegeven of de bescherming van vitale belangen de betrokkene moeten worden beschermd. Deze uitzonderingen zijn beschreven in de verordening zelf en bij lid statelijk recht bepaald in de Uitvoeringswet AVG. Voor de volledige uitwerking van de uitzonderingen raadpleeg: Artikel 9 AVG en artikel 22 t/m 30 Uitvoeringswet AVG.

Verwerking

De AVG heeft betrekking op alle persoonsgegevens die verwerkt worden. Verwerking valt onder het geheel van bewerkingen van persoonsgegevens. Dit kan zijn, maar is niet gelimiteerd tot, het verzamelen, vastleggen, ordenen, opslaan, bijwerken, opvragen, wissen of vernietigen van gegevens.⁶

Verwerkingsverantwoordelijke

Degene die persoonsgegevens verwerken worden in de AVG

“verwerkingsverantwoordelijke” genoemd. Dit is een natuurlijk persoon, rechtspersoon, een overheidsinstantie of ander orgaan die de doelen en middelen van de verwerking bepalen.⁷

Verwerker

Ieder die ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijke gegevens verwerkt worden verwerkers genoemd. Ook zij kunnen natuurlijke personen, rechtspersonen, overheidsinstanties of een ander orgaan zijn.⁸

⁴ Overweging 51 AVG

⁵ Artikel 9 lid 2 sub a AVG

⁶ Artikel 4 lid 2 AVG

⁷ Artikel 4 lid 7 AVG

⁸ Artikel 4 lid 8 AVG

3.2 Beginselen

Iedere verwerkingsverantwoordelijke of verwerker die gegevens verwerkt heeft zich te houden aan de beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens. Artikel 5 van de AVG geeft de beginselen die van toepassing zijn op alle vormen van de verwerking van persoonsgegevens. De regels in dit artikel zijn complementair, alle beginselen moeten dus in acht worden genomen.⁹ Lid 1 van dit artikel geeft de volgende beginselen aan:

- gegevens moeten rechtmatig, behoorlijk en transparant worden verwerkt ten aanzien van de betrokkene; (sub a)
- gegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld. Verdere verwerking van gegevens die onverenigbaar zijn met de omschreven doeleinden zijn niet toegestaan; (sub b)
- gegevens moeten toereikend en beperkt tot de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt; (sub c)
- gegevens moeten juist en zo nodig geactualiseerd zijn; (sub d)
- gegevens mogen niet langer dan noodzakelijk bewaard worden; (sub e)
- de gegevens moeten beveiligd worden en vertrouwelijk blijven. (sub f)

Zoals gezegd zijn de leden van dit artikel complementair, de rechtmatigheid en het doel zijn echter het meest interessant. De overige beginselen zullen kort aan bod komen.

3.2.1 Beginsel van rechtmatigheid

Het eerste lid van het voorgaande artikel benoemt de rechtmatigheid, artikel 6 AVG geeft een verdere uitwerking van dit begrip. Artikel 6 geeft zes voorwaarden om aan rechtmatige gegevensverwerking te voldoen, als er aan één voorwaarde wordt voldaan is er sprake van rechtmatige gegevensverwerking. Er zullen twee voorwaarden besproken worden, de toestemming en de publieke taak. De overige rechtsgronden in artikel 6 zullen achterwege worden gelaten omdat deze niet van toepassing zijn op het onderzoek.

Toestemming

Toestemming is geregeld in artikel 6 lid 1 sub a AVG. Er is sprake van toestemming wanneer een betrokkene direct toestemming heeft gegeven voor de verwerking van persoonsgegevens. In de praktijk kan dit bijvoorbeeld middels een toestemmingsformulier die specifiek benoemt welke gegevens verwerkt mogen worden. De toestemming is pas geldig wanneer deze aan een aantal voorwaarden voldoet.

Vrij

Ten eerste moet de toestemming moet vrij zijn gegeven. Dit houdt in dat de toestemming mag en kan worden geweigerd zonder dat dit negatieve gevolgen heeft voor de betrokkene.¹⁰

Geïnformeerd

Ten tweede moet de gegeven toestemming specifiek en geïnformeerd zijn. De verwerkingsverantwoordelijke moet duidelijk maken aan de betrokkene waarom de gegevens verwerkt worden, met welk doel zij verwerkt worden, hoe gegevens verwerkt worden en hoe

⁹ Memorie van toelichting UAVG, *Kamerstukken II, 2017/18, 34851, 3*

¹⁰ Overweging 42 AVG

lang zij worden bewaard. Op deze manier kan de betrokkene een goede overweging maken en een geïnformeerd besluit nemen.¹¹

Ondubbelzinnig

Tot slot moet er sprake zijn van ondubbelzinnigheid. De betrokkene moet een duidelijke wilsuiting of ondubbelzinnige actieve handeling verrichten waaruit blijkt dat de toestemming wordt gegeven. Hierbij kan gedacht worden aan het invullen van een document, een e-mail of het aanvinken van een vakje. Dit mag zowel digitaal als schriftelijk.¹²

Daarnaast zijn er nog aanvullende voorwaarden. Artikel 7 lid 1 AVG legt de bewijslast bij de verwerkingsverantwoordelijke, er moet aangetoond worden dat de toestemming tot het verwerken van persoonsgegevens is gegeven. Lid 2 van dit artikel geeft aan dat wanneer de toestemming ook op andere aangelegenheden betrekking heeft, dit duidelijk aangegeven moet zijn. De derde aanvullende voorwaarde staat omschreven in lid 3. Die aangeeft dat de betrokkene bij het moment van de toestemmingsverklaring geïnformeerd moet worden over het feit dat de toestemming ten alle tijde ingetrokken mag worden. Dit heeft geen gevolgen voor de gegevensverwerking die is voorafgegaan op het moment dat de toestemming wordt ingetrokken. De vierde aanvullende voorwaarde is van belang bij het gebruik van onlinediensten en zal hier onbesproken blijven.

Transparantie

Artikel 6 lid 1 sub a noemt ook de transparantie. De informatie die aan de betrokkene verstrekt wordt, in bijvoorbeeld een privacyverklaring, dient transparant te zijn. Er moet duidelijke, eenvoudige, beknopte en begrijpelijke informatie worden verschaft omtrent de privacy en gegevensverwerking.¹³ Dit geldt met name voor kwetsbare groepen, zoals kinderen. Ook voor hen moet alle informatie duidelijk en leesbaar zijn.

Transparantie houdt ook in dat de info makkelijk toegankelijk moet zijn. Het zou voor de betrokkene onmiddellijk duidelijk moeten zijn waar en hoe de informatie te vinden is. Dit kan via verschillende manieren, bijvoorbeeld in schriftelijke vorm of via een website.¹⁴

Publieke taak of algemeen belang

Denk hierbij aan de gemeente, WMO-teams, wijkteams, ambulant begeleiders of begeleiders in de schuldsanering. Veel van deze organisaties voeren hun taak uit vanuit de gemeente die hun werk moet verrichten in het kader van de sociale participatie en zelfredzaamheid.

Wanneer een organisatie het noodzakelijk acht om vanuit hun wettelijke of publieke taak gegevens te verwerken kunnen zij zich beroepen op deze rechtsgrond. Deze wettelijke verplichting moet voorkomen uit nationaal recht en de gegevensverwerking moet zich verenigen met het doel die voortvloeit uit de wettelijke verplichting.¹⁵ Jeugdbescherming mag bijvoorbeeld gegevens verwerken op grond van de publieke taak die zij hebben. Deze taak vloeit voort uit de Jeugdwet die hen het recht daartoe geeft.

¹¹ Falot, Hagenauw & Schermer, 2018

¹² Falot, Hagenauw & Schermer, 2018

¹³ Artikel 12 lid 1 AVG

¹⁴ Artikel 12 lid 1 AVG

¹⁵ Memorie van toelichting UAVG, *Kamerstukken II, 2017/18, 34851, 3*

3.2.2 Beginsel van doelbinding

De verwerking van persoonsgegevens mag alleen plaatsvinden wanneer deze voor een welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd doel verwerkt worden. Gegevens mogen niet voor een ander doel verwerkt worden, mits het secundaire doel verenigbaar is met het primaire doel waarvoor toestemming gegeven is.¹⁶ Artikel 6 lid 4 AVG geeft hiervoor de optie.

Met toestemming van de betrokkene is ook het mogelijk om gegevens te verwerken die niet verenigbaar zijn met het oorspronkelijk doel. Opnieuw moet er dan sprake zijn van uitdrukkelijke toestemming die moet voldoen aan alle voorwaarden die in hoofdstuk 3.2.1 beschreven staan.

3.2.3 Beginsel van minimale gegevensverwerking

Sub c van artikel 5 heeft tevens te maken met de doelbinding. Alle gegevens die verwerkt worden moeten minimaal zijn voor het doel waarvoor zij verzameld zijn. Dit wordt in de wet ‘minimale gegevensverwerking’ genoemd. Ook al stemt de betrokkene in, overbodige gegevens hoeven niet te worden gebruikt, dit wordt ook wel dataminimalisatie genoemd.¹⁷

3.2.4 Beginsel van juistheid

Sub d geeft aan dat alle persoonsgegevens die verzameld zijn geactualiseerd moeten zijn. Dit houdt in dat alle gegevens regelmatig gecheckt en bijgewerkt moeten worden indien de gegevens niet meer juist zijn.¹⁸

3.2.5 Beginsel van opslagbeperking

Sub f regelt de bewaartermijn. De gegevens mogen niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is. De AVG geeft geen specifieke termijn, het uitgangspunt is dat wanneer de gegevens niet meer nodig zijn of niet meer gebruikt worden, deze vernietigd of geanonimiseerd worden.¹⁹ Organisaties die persoonsgegevens verwerken vanuit een wettelijke taak kunnen wel een specifieke termijn hanteren. De termijn staat dan omschreven in een aparte wet zelf. De Belastingdienst heeft bijvoorbeeld een bewaartermijn van zeven jaar volgens de Belastingwet.

3.2.6 Beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid

Het laatste beginsel geeft aan dat gegevens passend beveiligd moeten worden en er passende maatregelen genomen moeten worden. Dit is ter waarborging van de veiligheid van de gegevens en preventie van datalekken. Hierover volgt meer in hoofdstuk 3.5.3

¹⁶ Memorie van toelichting UAVG, *Kamerstukken II, 2017/18, 34851, 3*

¹⁷ Memorie van toelichting UAVG, *Kamerstukken II, 2017/18, 34851, 3*

¹⁸ Memorie van toelichting UAVG, *Kamerstukken II, 2017/18, 34851, 3*

¹⁹ Autoriteit persoonsgegevens (z.d.)

3.3 De verkrijging van gegevens

Nu het duidelijker is welke basisverplichtingen er zijn met betrekking tot de verwerking van gegevens, is het belangrijk om te weten hoe de persoonsgegevens verkregen moeten worden. Persoonsgegevens kunnen van de persoon zelf of via een derde partij verkregen worden. Ook het verkrijgen van gegevens valt onder verwerking, dit betekent dat alle eerdergenoemde beginselen van toepassing zijn. Er moet dus ook sprake zijn van één van de zes rechtsgronden zoals omschreven in hoofdstuk 3.2.1.

Indien de verwerkingsverantwoordelijke gegevens verzamelt bij de betrokkene zelf, geldt artikel 13 van de AVG. Lid 1 van dit artikel beschrijft welke informatie er verschaft moet worden door de verwerkingsverantwoordelijke. Hierbij moeten de volgende informatie geleverd worden:

- de identiteit en contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke;
- de doeleinden waarvoor de verwerking is bestemd;
- de categorieën van persoonsgegevens.

Lid 2 van hetzelfde artikel geeft hier een aanvulling op de te verstrekken informatie om een behoorlijke en transparante verwerking te waarborgen:

- de periode van bewaring van de gegevens; (sub a)
- het recht op rectificatie of wissing van de gegevens, inzage in de gegevens, het recht om bezwaar te maken tegen de verwerking en het recht op gegevensoverdraagbaarheid; (sub b)
- indien toestemming gegeven in zoals omschreven in artikel 6 lid 1 sub a AVG, de betrokkene altijd het recht heeft om zijn of haar toestemming in te trekken; (sub c)
- de betrokkene het recht heeft om een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens; (sub d)
- in geval van een wettelijke of contractuele verplichting, alsmede een noodzakelijke voorwaarde om een overeenkomst te sluiten, de gevolgen wanneer de betrokkene de gegevens niet verleent. (sub e)

Naast de betrokkene zelf kunnen persoonsgegevens verkregen worden via alternatieve wegen, zoals derde partijen, openbare bronnen of andere betrokkenen. Dit is vooral in het kader van de opgestelde deelvragen een belangrijke optie. Indien er informatie wordt opgevraagd of verkregen via derde partijen gelden dezelfde regels als bij artikel 13 AVG, alle hiervoor genoemde informatie moet geleverd worden aan de betrokkene.²⁰ Als aanvulling daar op moet nog vermeld worden van welke bron de verkregen gegevens afkomstig zijn²¹.

Daarnaast geldt er een termijn. De betrokkene moet op de hoogte worden gesteld van het feit dat hun gegevens verkregen zijn. Voor de termijn geldt:

- een redelijke termijn, maar uiterlijk binnen één maand nadat de persoonsgegevens verkregen zijn;²²

²⁰ Artikel 13 AVG

²¹ Artikel 14 lid 2 sub f AVG

²² Artikel 14 lid 3 sub a AVG

- uiterlijk op het moment van het eerste contact met de betrokkene als de informatie ingezet wordt om te communiceren met betrokkene;²³ of
- indien de verstrekking van de gegevens aan een derde partij wordt overwogen, op het moment dat deze gegevens voor het eerst worden verstrekt.²⁴

Mocht het zo zijn dat de derde partij, die de informatie verstrekt, voldoende heeft gecommuniceerd met betrokkene, dan vervalt de verplichting van de verwerkingsverantwoordelijke om de benodigde informatie te verstrekken.²⁵ Met communiceren wordt bedoeld dat de betrokkene op de hoogte is van wie zijn of haar persoonsgegevens ontvangt en op de hoogte is van alle relevante informatie die in bijvoorbeeld de privacyverklaring van een organisatie staat beschreven.

3.4 De rechten van de betrokkene

Om een juiste werkwijze aan te houden moeten ook de rechten van betrokkenen worden meegenomen in het proces van gegevensverwerking. Zij moeten op de hoogte zijn van hun rechten en ook de mogelijkheid hebben om dit recht uit te oefenen. Als de persoonsgegevens worden verwerkt beschikt de betrokkene over verschillende rechten waar hij of zij beroep op kan doen. Dit kan reiken van een wijziging van de gegevens tot aan de complete wissing van de gegevens. Deze rechten dienen expliciet benoemd te worden in de privacyverklaring van iedere verwerkingsverantwoordelijke. Deze rechten zullen hieronder kort benoemd en beschreven worden.

3.4.1 Inzage

Het recht op inzage is geregeld in artikel 15 van de AVG. Dit houdt in dat de betrokkene altijd mag inzien welke persoonsgegevens er van hem of haar verwerkt worden. Hierbij mag de betrokkene ook alle informatie inzien zoals omschreven in artikel 13 AVG. (Zie opsomming hoofdstuk 3.3 ‘de verkrijging van gegevens’) Indien de betrokkene hierom vraagt, moet er een kopie van deze gegevens geleverd worden (Falot, Hagenauw & Schermer, 2018).

3.4.2 Rectificatie

In artikel 16 van de AVG is het recht op rectificatie geregeld. Dit houdt simpelweg in dat de betrokkene een verzoek kan doen om onjuiste of onvolledige gegevens te corrigeren of aan te vullen.

Dit kan middels een aanvullende verklaring van de betrokkene. Mochten de persoonsgegevens gedeeld zijn met derden, dan dienen zij ook op de hoogte worden gesteld van de wijzigingen. (Falot, Hagenauw & Schermer, 2018)

3.4.3 Wissing

Het recht op gegevenswissing, of recht op vergetelheid, zoals omschreven in artikel 17 AVG geeft de betrokkene het recht om zijn of haar gegevens te laten wissen door de

²³ Artikel 14 lid 3 sub b AVG

²⁴ Artikel 14 lid 3 sub c AVG

²⁵ Artikel 14 lid 5 sub a AVG

verwerkingsverantwoordelijke. In het verlengde hiervan ligt het recht op vergetelheid. Dit recht is van toepassing zodra de persoonsgegevens openbaar zijn gemaakt op bijvoorbeeld het internet. De verwerkingsverantwoordelijke is bij verzoek van de betrokkene verplicht alle informatie en kopieën die hiervan bestaan, rekening houdend met de redelijkheid van de maatregelen, te verwijderen.²⁶ Er bestaan echter wel uitzonderingen op dit recht, zie hiervoor bijlage 1.

3.4.4 Beperking

De betrokkene mag zijn of haar persoonsgegevens, volgens artikel 18 AVG, ook “stil laten leggen”, de gegevens mogen dan enkel nog worden verwerkt met toestemming van de betrokkene, een rechtsvordering of ter bescherming van de rechten van anderen.

Er bestaan vier verschillende voorwaarden die de betrokkene dit recht geven, zie bijlage 2.

3.4.5 Verzet

Het recht op verzet, of bezwaar, is geregeld in artikel 21 AVG. De betrokkene kan in dit geval, onder omstandigheden, bezwaar maken tegen verdere verwerking van zijn of haar persoonsgegevens. Deze omstandigheden zijn omschreven in lid 1, lid 2 en lid 6 van artikel 21 AVG, zie hiervoor bijlage 3.

3.4.6 Overdraagbaarheid gegevens

Op basis van twee grondslagen van artikel 6 AVG kan het recht op de overdraagbaarheid van de persoonsgegevens worden gebruikt.²⁷ Het gaat hierbij om directe toestemming²⁸, of de noodzakelijkheid die voortkomt uit een overeenkomst.²⁹ Dit geeft de betrokkene het recht om een kopie van zijn of haar verstrekte persoonsgegevens te ontvangen. De gegevens moeten door de verwerkingsverantwoordelijke in een gangbare, gestructureerde en machine leesbare vorm geleverd worden.³⁰

3.4.7 Geautomatiseerde besluitvorming

Tot slot bestaat er het recht op verbod van geautomatiseerde besluitvorming.³¹ Dit is een specifieke regel die enkel van toepassing is wanneer gegevens worden gebruikt om tot een geautomatiseerd besluit te komen. Dit betekent dus zonder menselijke tussenkomst. Er mag enkel gebruik gemaakt worden van deze besluitvorming als de betrokkene toestemming heeft gegeven³², het voortkomt uit de noodzakelijkheid van een overeenkomst³³ of het recht voortkomt uit Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen.³⁴ Hierbij moeten dan wel

²⁶ Artikel 17 lid 2 AVG

²⁷ Artikel 20 lid 1 AVG

²⁸ Artikel 6 lid 1 sub a AVG

²⁹ Artikel 6 lid 1 sub b AVG

³⁰ Artikel 20 lid 1 AVG

³¹ Artikel 22 lid 1 AVG

³² Artikel 22 lid 2 sub c AVG

³³ Artikel 22 lid 2 sub a AVG

³⁴ Artikel 22 lid 2 sub b AVG

passende maatregelen worden genomen, vooral bij kinderen.
Deze maatregelen moeten ten minste het volgende garanderen³⁵:

- het recht op menselijke tussenkomst;
- het recht van de betrokkene om zijn of haar standpunt kenbaar te maken;
- het recht om een besluit aan te vechten.

Wanneer er geen passende maatregelen zijn genomen of er geen sprake is van toestemming, kan de betrokkene zijn of haar recht invoeren om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvorming.

3.5 Plichten verwerkingsverantwoordelijke

Als laatste punt zijn de plichten van de verwerkingsverantwoordelijke nog belangrijk om te benoemen. Artikel 5 lid 2 AVG beschrijft de “verantwoordingsplicht”. Deze plicht houdt simpelweg in dat de verwerkingsverantwoordelijke de beginselen van de AVG naleeft en dit ook kan aantonen. De plichten zijn onmisbaar om het proces van gegevensverwerking waterdicht te maken in de context van de AVG. Enkel de verplichtingen die van toepassing zijn op de speelgoedbank zullen benoemd worden. Voor de complete wetgeving: raadpleeg het officiële publicatieblad van de EU voor de AVG.

Er bestaat een lijst van risico’s die geldt voor enkele plichten die hieronder genoemd worden. De AVG spreekt in dit geval van een hoog risico. De Europese privacy toezichthouders hebben negen criteria opgesteld, deze criteria zijn terug te vinden in bijlage 4. Wanneer er aan twee of meer van deze criteria wordt voldaan, is er sprake van een hoog risico. De lijst is in de bijlage opgenomen ter controle en verantwoording.

3.5.1 Registerplicht

Artikel 30 van de AVG bepaalt dat een verwerkingsverantwoordelijke een registerplicht heeft. In dit register moeten alle verwerkingsactiviteiten en relevante gegevens van de organisatie bevatten. De persoonsgegevens van de betrokkenen zelf hoeven hierin niet te zijn opgenomen.

Het register dient de volgende informatie te bevatten:

- de naam en contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke;³⁶
- de verwerkingsdoeleinden;³⁷
- een beschrijving van de categorieën van betrokkenen en van de categorieën van persoonsgegevens;³⁸
- indien mogelijk, de beoogde termijnen waarbinnen de verschillende categorieën van gegevens moeten worden gewist;³⁹
- indien mogelijk, een algemene beschrijving van de technische en organisatorische

³⁵ Artikel 22 lid 3 AVG

³⁶ Artikel 30 lid 1 sub a AVG

³⁷ Artikel 30 lid 1 sub b AVG

³⁸ Artikel 30 lid 1 sub c AVG

³⁹ Artikel 30 lid 1 sub f AVG

beveiligingsmaatregelen.⁴⁰

Het register dient als een beschrijving van de verwerkingsactiviteiten en moet dan ook actueel worden gehouden. Het register mag zowel schriftelijk als elektronisch worden opgesteld.⁴¹

Alle organisaties met minder dan 250 personen in dienst worden ontslagen van de registerplicht, echter is dit niet van toepassing als de verwerking van de gegevens een hoog risico inhoudt voor de betrokkenen of de verwerking niet incidenteel is.⁴² Vrijwel iedere organisatie die zich bezighoudt met gegevensverwerking doet dit niet incidenteel. Daarnaast is het ongeacht de uitzondering altijd verstandig een register bij te houden.⁴³

De beveiligingsmaatregelen die genoemd worden in het laatste punt komen aan bod in hoofdstuk 3.5.3.

3.5.2 Privacy door ontwerp en standaardinstellingen

Deze verplichting is omschreven in artikel 25 AVG en houdt in dat er een zo klein mogelijke inbreuk moet worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene bij verwerkingsactiviteiten. Dit geldt bij de ontwikkeling van een nieuw beleid of systeem waarin persoonsgegevens worden verwerkt. Om aan deze verplichting te voldoen moeten er maatregelen genomen worden. Falot, Hagenauw & Schermer (2018) geven een aantal mogelijke maatregelen:

- het minimaliseren van de verwerking van persoonsgegevens;
- het zo spoedig mogelijk pseudonimiseren van persoonsgegevens;
- transparantie met betrekking tot de functies en de verwerking van persoonsgegevens;
- het in staat stellen van de betrokkene om controle uit te oefenen op de informatieverwerking; en
- beveiligingskenmerken creëren en verbeteren.

3.5.3 Beveiliging

Artikel 32 AVG geeft een belangrijk aspect aan, de beveiliging van de persoonsgegevens die verwerkt worden. Het gaat om technische en organisatorische maatregelen die getroffen moeten worden. Het gaat hierbij om passende maatregelen die in verhouding staan tot de risico's en redelijk zijn met het oog op de stand van techniek, de context, de verwerkingsdoelinden en de uitvoeringskosten die gemaakt moeten worden.⁴⁴ De wet geeft aan dat de maatregelen onder meer het volgende moeten bevatten:

- pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;⁴⁵
- het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen en diensten te garanderen;⁴⁶

⁴⁰ Artikel 30 lid 1 sub g AVG

⁴¹ Artikel 30 lid 3 AVG

⁴² Artikel 30 lid 5 AVG

⁴³ Falot, Hagenauw & Schermer, 2018

⁴⁴ Artikel 32 lid 1 AVG

⁴⁵ Artikel 32 lid 1 sub a AVG

⁴⁶ Artikel 32 lid 1 sub b AVG

- het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;⁴⁷
- een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.⁴⁸

Technische maatregelen zien erop toe dat de persoonsgegevens in een beveiligde omgeving opgeslagen zijn. Voorbeelden van deze maatregelen zijn het opzetten van een firewall, het gebruik van wachtwoorden, meerfactorauthenticatie of zoals de wet aangeeft pseudonimisering van persoonsgegevens.

Organisatorische maatregelen zijn bijvoorbeeld het afschermen of beperken van de toegang tot de persoonsgegevens voor medewerkers binnen de organisatie. (Falot, Hagenauw & Schermer, 2018)

3.5.4 Datalek

Bij het verwerken van persoonsgegevens bestaat het risico op een inbreuk van de data. De gegevens zijn dan vernietigd, onterecht ingezien, verloren of ongeoorloofd verstrekt. Artikel 33 AVG legt bij deze situatie de verwerkingsverantwoordelijke de verplichting op om deze inbreuk, binnen 72 uur na kennisneming, te melden bij de AP. Deze melding hoeft alleen gemaakt te worden als er sprake is van een hoog risico voor de rechten of vrijheden van een persoon. Bij risico geldt dus niet dat iedere datalek gemeld te worden bij de AP. Bij het verliezen van de gegevens is er bijvoorbeeld een minder groot risico dan wanneer deze gestolen worden. In de verkeerde handen kan er met de gegevens bijvoorbeeld identiteitsfraude of diefstal worden gepleegd. Dit risico moet worden ingeschat door de verwerkingsverantwoordelijke zelf. De melding moet vergezeld gaan met informatie over de breuk en persoonsgegevens. (Zie bijlage 5)

Is er wel sprake van een hoog risico voor de betrokkenen dan dient dit niet alleen gemeld te worden bij de AP maar ook bij de betrokkenen zelf.⁴⁹ Hier worden uitzonderingen op gegeven. Artikel 34 lid 3 geeft aan dat een melding niet vereist is als:

- de gegevens versleuteld zijn of op een andere manier onbegrijpelijk zijn gemaakt; (sub a)
- de verwerkingsverantwoordelijke achteraf maatregelen heeft genomen waardoor het risico voor de betrokkenen zich waarschijnlijk niet meer zal voordoen; (sub b)
- het een groot aantal betrokkenen betreft, waardoor de melding onevenredig veel moeite zou kosten en waarbij een openbare mededeling kan volstaan, of; (sub c)
- melding afbreuk zou doen aan een zwaarwegend belang.⁵⁰

Kortom, er hoeft pas een melding worden gemaakt als er objectief gezien een zeer reële kans bestaat dat de rechten of vrijheden van de betrokkenen worden geschonden.

⁴⁷ Artikel 32 lid 1 sub c AVG

⁴⁸ Artikel 32 lid 1 sub d AVG

⁴⁹ Artikel 34 lid 1 AVG

⁵⁰ Artikel 41 Uitvoeringswet AVG

Aantoonbaarheid

Voor ieder van de bovengenoemde verplichtingen voor de verwerkingsverantwoordelijke geldt dat deze moeten worden vastgelegd. Zoals bij de registerplicht al is vermeld, kan dit zowel schriftelijke als elektronisch. Alle maatregelen die worden genomen ter beveiliging of in het kader van privacy door ontwerp en standaardinstellingen moeten worden beschreven. Voor de datalekken moeten procedures opgesteld en beschreven worden. Ook moet iedere datalek geregistreerd worden.⁵¹

⁵¹ Falot, Hagenauw & Schermer, 2018

4. Onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk wordt er beschreven welke methoden van onderzoek er gebruikt zijn bij het schrijven van deze scriptie. Per onderzoeksvraag wordt vervolgens de dataverzamelmethode verantwoord.

Dit onderzoek is geheel kwalitatief van aard. Er is bij de beantwoording van de deelvragen gekozen voor kwalitatief bureauonderzoek. (Verhoeven, 2014)

Dit heeft twee redenen, de eerste reden is het feit dat alle deelvragen betrekking hebben op de AVG. De antwoorden zijn voornamelijk te vinden in de wet zelf, publicaties op de site van de AP en het rapport van het ministerie van Justitie. De tweede reden is de plotselinge uitbraak van Covid-19. Dit heeft de mogelijkheden tot interviews beperkt.

Voor alle deelvragen geldt dat er literatuuronderzoek en deskresearch verricht is. Voor alle vragen geldt ook dat er semigestructureerd interview is gehouden met een privacy coördinator AVG. De privacy coördinator heeft brede kennis op het gebied van de AVG en heeft geholpen bij alle drie de deelvragen. Vooral bij deelvraag twee heeft het interview een alternatieve optie aan het licht gebracht die relevant is voor de gegevensverwerking. Er is gekozen voor een semigestructureerd interview zodat er doorgevraagd kon worden op eventuele opmerkingen of antwoorden. (Verhoeven, 2014)

Ook geldt dat er naast de AVG en het rapport ‘Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening Gegevensbescherming’ van het ministerie van Justitie gebruikt is gemaakt van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG). Met behulp van informatie binnen de gekozen bronnen en één interview, is er per deelvraag een antwoord geformuleerd en is er tot slot een conclusie getrokken. Volgens Verhoeven (2014) is het lastiger om de betrouwbaarheid en validiteit van een kwalitatief onderzoek te garanderen. Om dit zo goed mogelijk te waarborgen is er contact geweest met zowel de school- als praktijkcoach. Tussentijds zijn sommige stukken van het ook onderzoek gecontroleerd door de schoolcoach. Het interview is tevens opgenomen om de betrouwbaarheid te verhogen.

1. Wat zijn de verplichtingen volgens de AVG omtrent het verkrijgen van gegevens en met name met behulp van andere instanties?

Deze vraag is beantwoord door middel van wetanalyse en literatuuronderzoek. Voor de wetanalyse is er gebruik gemaakt van de artikelen in de AVG en UAVG. Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van de MvT UAVG en de ‘Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening Gegevensbescherming’ van het Ministerie van Justitie. Tot slot is er een interview gehouden met een privacy coördinator AVG, Sounil Sabouri. Hij heeft bredere kennis op het gebied van AVG en heeft naast de wet- en regelgeving, advies en informatie verschaft vanuit de praktijk. Bij deze deelvraag is in het interview vooral duidelijk gemaakt welke belangrijke punten er zijn rondom de AVG. Hierbij ging het om de kerntaak van de Speelgoedbank en in welk kader zij gegevens verwerken.

Validiteit en betrouwbaarheid

Binnen de wet- en regelgeving is gericht gezocht naar antwoorden. Het interview dient deels

als een uitbreiding en validering van de reeds opgezochte informatie. Er worden verschillende bronnen gebruikt, zowel wetgeving als de benoemde handleiding waarbij rekening is gehouden met de betrouwbaarheid. In deze omstandigheden moet er rekening gehouden worden met het feit dat er één interview is afgenomen naar aanleiding van de Covid -19 uitbraak. Dit betekent dat de informatie afkomstig is van één persoon. Dit beïnvloedt de mate van validiteit van de gewonnen informatie uit het interview.

2. In hoeverre maakt de AVG het mogelijk om deze doelgroep te benaderen met behulp van de gegevens van andere instanties?

Deze vraag is op dezelfde manier beantwoord als deelvraag twee, door middel van wetsanalyse en literatuuronderzoek. Voor de wetsanalyse is er gebruik gemaakt van de artikelen in de AVG en UAVG. Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van de rapporten van de Autoriteit Persoonsgegevens en de 'Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening Gegevensbescherming' van het Ministerie van Justitie en de Mvt UAVG. Er is gekeken naar de verplichtingen omtrent gegevensverzameling binnen de wet en de mogelijkheden die de wet biedt tot gegevensuitwisseling. Uit het interview is naar voren gekomen hoe de COA, waarbij de geïnterviewde werkzaam is, omgaat met het delen van gegevens en waar op gelet wordt. Dit heeft deels duidelijk gemaakt hoe er in de praktijk wordt omgegaan met het delen van gegevens en waar aandacht aan besteed wordt.

Validiteit en betrouwbaarheid

Ook hier zijn verschillende bronnen gebruikt. Opnieuw is er rekening gehouden met de betrouwbaarheid van de bronnen door gebruik te maken van een directe publicatie via de Autoriteit persoonsgegevens en Rijksoverheid. Bij deze deelvraag geldt hetzelfde voor wat betreft het interview als omschreven bij deelvraag één.

3. Wat is de huidige werkwijze van Speelgoedbank Woerden met betrekking tot het verwerken en verkrijgen van persoonsgegevens en hoe kan deze werkwijze AVG-proof worden gemaakt?

Bij het beantwoorden van deze vraag is een grondige wetsanalyse gedaan in de Algemene verordening gegevensbescherming zelf. Daarnaast is het rapport van het ministerie van Justitie en Veiligheid geraadpleegd voor aanvullende informatie. Informatie met betrekking tot de werkwijze van de Speelgoedbank is direct opgevraagd bij de praktijkcoach zelf. Bij deze deelvraag heeft het interview vooral duidelijk gemaakt welke processen de Speelgoedbank moet omschrijven.

Validiteit en betrouwbaarheid

De informatie met betrekking tot de werkwijze is opgevraagd via de praktijkcoach. Hoe de werkwijze AVG-proof gemaakt kan worden is gebaseerd op de directe informatie uit de wet zelf en de benoemde handleiding. Het interview dient als een aanvulling op de validiteit van de aanbeveling. Bij deze deelvraag geldt hetzelfde voor wat betreft het interview als omschreven bij deelvraag één.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de drie deelvragen beantwoordt. Iedere deelvraag heeft een tussenconclusie. De resultaten vormen de basis voor de conclusie in het volgende hoofdstuk.

Deelvraag 1: *Wat zijn de verplichtingen volgens de AVG omtrent het verkrijgen van gegevens en met name met behulp van andere instanties?*

Onder het verwerken van gegevens worden meerdere dingen verstaan. Het opvragen, gebruiken of raadplegen vallen hier ook onder⁵². Dit houdt in dat ook bij het verkrijgen van gegevens de basisregels van artikel 5 AVG van toepassing zijn. Zoals omschreven in hoofdstuk 3.2 zijn rechtmatigheid, transparantie, gerechtvaardigde doeleinden, beperktheid, actualisatie, beveiliging en de bewaartermijn de basisregels als het gaat om het verwerken van de gegevens.

De rechtmatigheid wordt ontleend uit de toestemming die de gezinnen geven op het moment dat zij zich aanmelden bij de Speelgoedbank. Om de transparantie te waarborgen moet er volgens artikel 13 AVG additionele informatie verstrekt worden aan de betrokkene op het moment dat de gegevens worden verkregen, dit valt onder de zogenoemde informatieplicht. Dit houdt in dat de gegevens van Speelgoedbank moeten worden verstrekt en de rechten van de gezinnen duidelijk gemaakt moeten worden. Aan deze informatieplicht kan voldaan worden door direct te verwijzen naar de privacyverklaring. (Zie bijlage 7)

Indien er via andere organisaties gegevens worden verkregen gelden dezelfde basisregels, met als aanvulling de bron van de verkregen gegevens en een termijn. Binnen één maand moet een gezin op de hoogte worden gesteld dat hun gegevens verkregen zijn via een andere organisatie. Dit kan bijvoorbeeld in een mail waarin wordt omschreven hoe en waar de gegevens verkregen zijn met hierbij een toevoeging/verwijzing naar de privacyverklaring van de Speelgoedbank.

De verplichting tot verstrekking van informatie vervalt wanneer de desbetreffende organisatie met een gezinslid heeft gecommuniceerd. Dit betekent dat het gezin(slid) op de hoogte is gesteld dat de gegevens verstrekt worden aan de Speelgoedbank en waarvoor de gegevens gebruikt gaan worden. In de praktijk kan dit door afspraken te maken met de organisaties waarvan de gegevens opgevraagd worden. Dit kunnen simpele afspraken zijn die betrekking hebben op hoe en wanneer gezinnen geïnformeerd worden.

Op het moment dat er rechtmatig gegevens verkregen zijn komen de overige regels nog aan bod. Transparantie, gerechtvaardigde doeleinden, beperktheid, actualisatie, beveiliging en de termijn van bewaring zijn allemaal basisregels die terug moeten komen in de privacyverklaring en de processen van de Speelgoedbank.

Tussenconclusie: de AVG is duidelijk in de verplichtingen die worden gesteld bij het verwerken, dus ook verkrijgen, van gegevens. Echter wordt er in de AVG weinig gezegd over het delen van gegevens, enkel dat de bron aangegeven moeten worden en er een termijn op de informatieplicht ligt wanneer de gegevens van een derde partij afkomstig zijn. De rechtmatigheid, dus één van de zes rechtsgronden uit artikel 6 AVG, is hier de belangrijkste

⁵² Artikel 4 lid 2 AVG

verplichting als het gaat om de verkrijging van de gegevens. Op basis van de verplichtingen zouden er enkel gegevens mogen worden opgevraagd door de Speelgoedbank als de betrokkene hiervoor toestemming heeft gegeven, of er sprake is van één van de overige vijf rechtsgronden. Niet iedere organisatie heeft expliciet omschreven hoe zij gegevens delen, de vraag is dan ook of gegevens wel of niet gedeeld mogen worden door deze organisaties. In de volgende deelvraag wordt hier verder op ingegaan.

Deelvraag 2: *In hoeverre maakt de AVG het mogelijk om deze doelgroep te benaderen met behulp van de gegevens van andere instanties?*

Vanuit het juridische kader en de beantwoording van deelvraag één kan geconcludeerd worden dat de AVG het wel degelijk mogelijk maakt om gegevens van derde partijen te ontvangen. Dit is echter alleen mogelijk wanneer er sprake is van één van de zes rechtsgronden van artikel 6 AVG. Er is dan sprake van toestemming, een overeenkomst, een wettelijke verplichting, bescherming van vitale belangen, gerechtvaardigd belang of in het uitvoeren van een algemene/publieke taak. Er moet daarbij ook sprake zijn van een gerechtvaardigd verwerkingsdoel en de betrokkenen moeten geïnformeerd zijn.

Organisaties die hun gegevens niet delen op basis van één van de rechtsgronden doen dit meestal enkel met toestemming van de betrokkene. Voor organisaties die niet expliciet in hun voorwaarden hebben opgenomen dat zij gegevens delen is er alsnog een optie. Uit het interview wordt duidelijk dat het doel van de organisatie relevant is. De doelbinding van de verwerking is hier namelijk het uitgangspunt. Derde partijen kunnen hun informatie delen op basis van hun eigen werkuitvoering. Een organisatie kan bijvoorbeeld als verwerkingsdoel het ‘‘begeleiden en ondersteunen’’ van haar cliënten hebben. Als zij voor deze ondersteuning gegevens moeten delen, dan zou dit in principe mogelijk zijn.

Dit is deels vastgelegd in Artikel 6 lid 4 AVG, die verdere verwerking mogelijk maakt zolang er sprake is van verenigbaarheid van de doelen. Lid 4 geeft de mogelijkheid om persoonsgegevens met een ander doel te verwerken zonder dat dit gebaseerd is op toestemming, Unierechtelijke of lidstatelijke bepaling.

Er dient dan wel rekening gehouden te worden met de volgende punten:

- het verband tussen het doeleind waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld en de doeleinden van de verdere verwerking;
- het kader waarin de persoonsgegevens zijn verzameld, met inachtneming van de verhouding tussen verwerkingsverantwoordelijke en de betrokkene;
- de aard van de persoonsgegevens, gaat het om bijzondere gegevens?;
- de gevolgen van de verdere verwerking voor de betrokkene;
- het bestaan van passende waarborgen ter bescherming van de gegevens.

Een voorbeeld.

Een moeder met twee jonge kinderen meldt zich bij het Leger des Heils met financiële problemen. Om het gezin een zo goed mogelijke zorg- en dienstverlening te bieden moet het Leger des Heils hun gegevens registreren. De Speelgoedbank klopt vervolgens aan bij het Leger des Heils en is op zoek naar gezinnen die in aanmerking komen voor gratis speelgoed en hun hulp kunnen gebruiken. De Speelgoedbank wil gegevens van deze gezinnen om hen te benaderen of uit te nodigen.

Het doel van de verwerking van de persoonsgegevens voor het Leger des Heils is in deze context het kunnen bieden van juiste zorg- en dienstverlening. Bijvoorbeeld het juiste adres hebben om op huisbezoek te komen. Voor de Speelgoedbank is het doel van de verwerking het gezin te kunnen benaderen of kunnen opnemen in hun bestand. Met de intentie om het gezin te ondersteunen en speelgoed te kunnen overhandigen.

Hieruit blijkt dat het exacte doel van beide partijen verschillen. Echter het overkoepelende doel van beide partijen is uiteindelijk om het gezin te ondersteunen met hun dienstverlening, die zich op elkaar aansluit. De diensten van de Speelgoedbank zijn een logisch gevolg van de ondersteuning die het Leger des Heils biedt. De doelen zijn hiermee verenigbaar.

Dit voorbeeld kan getoetst worden aan de eerdergenoemde punten van artikel 6 lid 4 AVG. Zoals het voorbeeld duidelijk maakt zijn de doelen verenigbaar. Een gezin meldt zich voor financiële hulp en daar kan de Speelgoedbank bij ingeschakeld worden, dit hoeft ook niet ver van de verwachting van het gezin te liggen. De verwachting is enkel een aanname en is natuurlijk niet voor iedereen hetzelfde. Echter binnen de context van het voorbeeld kan deze aanname worden gedaan. De Speelgoedbank vraagt geen bijzondere gegevens op, enkel gegevens die identificatie mogelijk maken. Het enige gevolg voor het gezin is het feit dat hun NAW-gegevens nu bekend zijn bij een derde partij. De Speelgoedbank heeft hun persoonsgegevens goed beveiligd om eventuele negatieve gevolgen te voorkomen. Hiermee voldoen zij meteen aan het laatste punt van lid 4.

Over de verwachting van een betrokkene is een uitspraak gedaan door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Het kader waarin de persoonsgegevens verzameld worden hangt samen met de verwachting van de betrokkene. Het EHRM heeft op 25 juni 1997 (NJ 1998, 506) aangegeven dat ieder recht heeft op een "reasonable expectation of privacy". Oftewel een redelijke verwachting van privacy. In de zaak komt naar voren dat iemand een privégesprek voert via de telefoon, het ligt niet binnen de verwachting van de persoon dat deze gesprekken afgeluisterd worden. Dit gebeurt uiteindelijk wel en de afgeluisterde gesprekken worden gebruikt als bewijsmateriaal. Het gebruiken van de gesprekken als bewijs tegen diegene is een te grote breuk op de privacy en overschrijdt de redelijke verwachting.⁵³ De uitspraak van het EHRM geeft geen uitleg over wat een redelijke verwachting exact inhoudt, maar het betreft wel vaste jurisprudentie die in acht moet worden genomen bij een afweging van de belangen van de betrokkene. In het voorbeeld is het voor het gezin niet compleet buiten verwachting dat zij aangemeld worden bij een Speelgoedbank, gezien zij met financiële problemen kampen en er twee jonge kinderen betrokken zijn.

⁵³ EHRM 25 juni 1997, 172/1996, NJ 1998, 506, m.nt. P.J. Boon (*Halford/Verenigd Koninkrijk*)

Tussenconclusie:

De AVG geeft de Speelgoedbank twee opties. De eerste optie is het benaderen van organisaties die duidelijk vanuit één van de zes rechtsgronden gegevens kunnen delen en dit ook aangegeven hebben in hun voorwaarden. De tweede optie is om organisaties te benaderen die met een doeleind verwerken, waarvan het inschakelen van de Speelgoedbank een logisch gevolg is. Het nieuwe verwerkingsdoel, waarvoor gegevens worden gedeeld met de Speelgoedbank, is hiermee dus verenigbaar met het originele verwerkingsdoel van de organisatie. Hierbij wordt er vooral gedoeld op organisaties binnen het sociale domein. De vereniging van de verwerkingsdoelen is essentieel voor de verantwoording en onderbouwing van de gegevensuitwisseling maar ook voor de verwachtingen van de betrokkenen. Deze verwachting mag niet onredelijk overschreden worden.

Deelvraag 3: *Wat is de huidige werkwijze van Speelgoedbank Woerden met betrekking tot het verwerken en verkrijgen van persoonsgegevens en hoe kan deze werkwijze AVG-proof worden gemaakt?*

De werkwijze bestaat in dit geval uit drie onderdelen:

- hoe verkrijgt de Speelgoedbank op dit moment haar ‘‘cliënten’’;
- processen en regels die zijn opgesteld met betrekking tot de AVG;
- de privacyverklaring.

Aanmelding

Op dit moment mogen gezinnen enkel met een verwijsbrief langs de Speelgoedbank. (Zie bijlage 6.) Deze brief krijgen zij via de Voedselbank, Vluchtelingenwerk, Sociale werkplaats of de gemeente zelf. Het is uitsluitend een mondelinge afspraak met de desbetreffende organisaties. De persoonsgegevens van gezinnen worden pas geregistreerd wanneer zij langskomen bij de Speelgoedbank.

De gegevens die worden verwerkt zijn:

- naam (inclusief kind);
- adres;
- postcode en woonplaats;
- telefoonnummer;
- e-mailadres;
- geboortedatum van het kind/de kinderen;
- geslacht van het kind/de kinderen.

De gegevens worden vervolgens opgeslagen in een beveiligde database op een laptop. Eén persoon heeft toegang tot deze gegevens en de vrijwilligers van de Speelgoedbank kunnen enkel de naam, geboortedatum en het aantal keren zien dat iemand is langs geweest. Dit is allemaal nodig om de identiteit en het recht op het speelgoed te verifiëren. De gezinnen worden iedere drie maanden uitgenodigd om speelgoed te komen halen. Zodra de kinderen de leeftijd van twaalf jaar hebben gepasseerd worden de gegevens uit de administratie gehaald.

In de algemene verwijfsbrief van de Speelgoedbank staat een regel voor het BSN-nummer van zowel de ouders als de kinderen. Artikel 87 AVG geeft aan dat een nationaal identificatienummer alleen verwerkt mag worden met passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Daarnaast geeft hetzelfde artikel lidstaten zelf de bevoegdheid om een invulling te geven aan de voorwaarden van de verwerking. De uitvoeringswet AVG beperkt het gebruik van identificatienummers. Artikel 46 van deze uitvoeringswet geeft aan dat identificatienummers enkel gebruikt mogen worden voor de uitvoering van een wet of voor doeleinden die in de wet staan. Dit verbod kan niet verbroken worden door toestemming te verkrijgen van de betrokkene.⁵⁴

Processen

De Speelgoedbank beschikt niet over een algemeen register of een register voor dataleks. Omdat zij een organisatie zijn van minder dan 250 man hoeven zij zich niet aan registerplicht te houden. Echter, de wet geeft aan dat er de wanneer de verwerking van persoonsgegevens ‘niet-incidenteel’ is, er wel een registerplicht bestaat ondanks de grootte van de organisatie. De vraag is wat een niet-incidentele verwerking exact inhoudt. Er bestaat geen richtlijn voor wat niet-incidenteel is. De Mvt AVG en de Handleiding van het Ministerie van Justitie geven hier ook geen antwoord op. Er wordt in beide stukken alleen vermeld dat het ‘in de praktijk slechts in een beperkt aantal gevallen een beroep kan worden gedaan op deze uitzondering’.

De Speelgoedbank verwerkt op dit moment maar twaalf keer per jaar gegevens. Dit is in principe incidenteel, maar zodra er gegevens opgevraagd worden en contact wordt gezocht met gezinnen is er natuurlijk ook sprake van verwerking. De verwerking kan zich hierdoor in de toekomst uitbreiden. Hier dient de Speelgoedbank rekening mee te houden maar vooralsnog hoeven zij zich niet te houden aan de registerplicht.

Een register voor dataleks moet ongeacht de kleinschaligheid van zowel de Speelgoedbank als de omgeving waarin de huidige persoonsgegevens opgeslagen zijn wel bijgehouden worden. Maatregelen ter beveiliging en maatregelen in geval van dataleks moeten daarnaast ook beschreven worden door de Speelgoedbank.

Privacyverklaring

Tot slot is de privacyverklaring is een belangrijk document om derde partijen en betrokkenen inzicht te geven in de werkwijze van de Speelgoedbank. Op hun site heeft de Speelgoedbank een privacyverklaring opgesteld. (Zie bijlage 7) De privacyverklaring dient niet alleen transparant te zijn, maar ook alle relevante punten te bevatten over de verwerking van persoonsgegevens.

Transparantie

Transparantie is een begrip dat terugkomt in de basisregels van de AVG. Niet alleen moeten gegevens transparant verwerkt worden ook de privacyverklaring dient transparant te zijn. Dit houdt in dat de privacyverklaring gemakkelijk te raadplegen en te vinden is. De privacyverklaring is te vinden op <https://speelgoedbankwoerden.nl/>. Vanuit de homepage is er maar één klik nodig om op de pagina te komen met daarin de volledige privacyverklaring. Het is gemakkelijk om te navigeren op de site en er hoeft niet lang gezocht te worden. Zelfs een ongeïnformeerde client zou het gemakkelijk kunnen vinden..

⁵⁴ Autoriteit persoonsgegevens (z.d.)

Naast de toegankelijkheid valt ook een helder leesbare privacyverklaring onder transparantie. In Nederland geldt leesniveau B1 als gangbaar en eenvoudig Nederlands. Dit is een schrijfstijl met korte zinnen, eenvoudige woorden, duidelijke titels en tussenkoppen.⁵⁵ Dit kan als maatstaaf worden gebruikt om te voldoen aan de eenvoudige en duidelijke taal die gebruikt moet worden volgens de AVG.

De privacyverklaring is verdeeld in alinea's met verschillende dikgedrukte koppen. Hierdoor is de verklaring helder en makkelijk te lezen. Daarnaast is er geen gebruik gemaakt van lastige woorden. Er moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de gegevens van kinderen verwerkt worden. Zoals in hoofdstuk 3.2.1 is beschreven moet het voor iedere betrokkene duidelijk en leesbaar zijn, in dit geval dus ook de kinderen.

Er vallen twee kleine punten op in het taalgebruik. "leden RvT" wordt genoemd, deze afkorting zal niet voor iedereen helder zijn. Ook wordt er eenmalig gebruik gemaakt van het woord "ongeautoriseerde". Dit is niet voor iedereen te definiëren en is dus niet duidelijk.

Rechten en relevante punten

Informatie over de Speelgoedbank is duidelijk in het begin van de privacyverklaring omschreven met alle contactgegevens die hierbij horen. Er wordt duidelijk aangegeven welke gegevens de speelgoedbank nodig heeft en verwerkt. De rechtsgronden worden genoemd en het verwerkingsdoel is duidelijk. De termijn van bewaring wordt niet helemaal concreet gemaakt, de AVG geeft hier zelf echter ook geen specifieke termijn voor.

Alle rechten die van toepassing zijn op de betrokkene, zoals omschreven in hoofdstuk 3.4, komen terug in de privacyverklaring.

Tussenconclusie: De privacyverklaring van de Speelgoedbank voldoet voor een groot gedeelte aan de richtlijnen van de AVG. De beginselen van Artikel 5 AVG, de verplicht te verstrekken informatie die genoemd wordt in artikel 13 AVG en de rechten die genoemd worden in artikelen 12 t/m 20 AVG zijn allemaal benoemd. Er moeten echter wel kleine aanpassingen worden gedaan in het taalgebruik. De werkwijze rondom beveiliging is ook niet volledig AVG-proof. De Speelgoedbank zou een register kunnen opstellen voor dataleaks en maatregelen ter beveiliging kunnen noteren, dit mag in beide gevallen schriftelijke of digitaal.

⁵⁵ Rijksoverheid (z.d.)

6. Conclusie & aanbevelingen

Nu de deelvragen aan bod zijn gekomen kan er antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. De hoofdvraag van het onderzoek betreft *‘Hoe kan speelgoedbank Woerden gezinnen op of onder de armoedegrens, die in aanmerking komen voor hun hulp, benaderen met inachtneming van de regels die opgesteld zijn in de Algemene verordening gegevensbescherming?’*

Met de drie deelvragen is er een antwoord gegeven op de hoofdvraag. Uit de deelvragen is duidelijk geworden dan de manier van benadering het best mogelijk wordt gemaakt door het inschakelen van andere organisaties. De Speelgoedbank zelf voldoet al ruim aan de verplichtingen die de AVG oplegt.

Toestemming is een belangrijk aspect als het gaat om het kunnen benaderen van gezinnen. Enkel op basis van toestemming gegevens verkrijgen brengt veel eisen en een hoop administratieve verplichtingen met zich mee. Zoals gezegd is hier ook een andere manier voor op basis van het verwerkingsdoel. De Speelgoedbank heeft daarom het meeste belang bij organisaties die logischerwijs vanuit hun primaire verwerkingsdoel gegevens zouden kunnen delen met de Speelgoedbank. Dit kunnen maatschappelijke organisaties zijn, maar ook organisaties die zich inzetten voor kwetsbare groepen en hen ondersteunen. Veel van deze organisaties bevinden zich vaak in het sociale domein. Zij kunnen naast toestemming bijvoorbeeld ook in het kader van hun publieke taak gegevens verwerken. Deze publieke taak komt voort uit bijvoorbeeld de Wmo 2015 of de Jeugdwet.

Alles ligt hier in de handen van de derde partijen. Ook al bestaat de mogelijkheid, zij moeten nog wel bereid zijn om gegevens te delen of gezinnen door te verwijzen. Ook al is er sprake van verenigbaarheid van de doelen, het delen van gegevens kan alsnog expliciet uitgesloten worden in de privacyverklaring. Op dit moment is het aanscherpen van de privacyverklaring, verwerkingsregister en eventuele genoteerde maatregelen ter beveiliging de enige manier voor de Speelgoedbank om aan te tonen dat er voldoende aan de AVG voldaan wordt. In de toekomst zou er een officieel certificaat aangevraagd kunnen worden bij een gecertificeerde instelling. Dit certificaat geeft een extra bevestiging en laat zien dat de Speelgoedbank aan de regels van de AVG voldoet. In Nederland zijn er nog geen gecertificeerde instellingen, de Raad voor Accreditatie heeft hier nog geen organisatie voor aangewezen.

Advies processen

De Speelgoedbank is gezien hun werkwijze en privacyverklaring AVG-proof. Zij zijn niet verplicht om een verwerkingsregister bij te houden en hebben hun persoonsgegevens offline op een beveiligde laptop staan. Toch is het advies om zowel een verwerkingsregister op te stellen als beveiligingsmaatregelen te noteren. Een verwerkingsregister is gemakkelijk op te stellen in bijvoorbeeld een Excel bestand (zie bijlage 8). Het feit dat persoonsgegevens offline worden opgeslagen in een beveiligde computer brengt met zich mee dat de kans klein is dat gegevens in de verkeerde handen vallen. Echter, een datalek omvat ook het verliezen van gegevens.

Ook hiervoor geldt het advies om simpelweg te noteren welke maatregelen er worden genomen indien gegevens verloren gaan. In een apart register dient dan ook bijgehouden te worden wanneer een datalek zich voordoet.

Deze kleine stappen lijken gezien de kleinschaligheid van de speelgoedbank misschien overbodig, maar toch is het belangrijk. De Speelgoedbank dekt zich hiermee extra in. Daarnaast is het verstandig omdat het doel uiteindelijk is om gegevens of verwijzingen te verkrijgen van andere organisaties. Wanneer de Speelgoedbank, naast hun privacyverklaring, op deze manier kan aantonen dat zij veilig en AVG-proof werken, geeft dit organisaties meer vertrouwen en zijn zij eerder bereid om samen te werken.

Een klein detail is eerder genoemd in hoofdstuk 5 bij de beantwoording van deelvraag drie. Hierin werd duidelijk gemaakt dat er in de algemene verwijsbrief, die is opgesteld door de Speelgoedbank, een BSN-nummer wordt vermeld. Hoewel de Speelgoedbank niet om het nummer vraagt en hier ook geen gebruik van maakt heb ik besloten het toch apart te benoemen. Hierbij is het advies dan om het BSN-nummer te schrappen uit de verwijsbrief zodat er ook geen vergissing kan worden gemaakt in het opvragen hiervan.

Advies privacyverklaring

Een klein punt was het taalgebruik in de privacyverklaring. De Speelgoedbank zou ‘RvT’ volledig kunnen aangeven als ‘Leden van de Raad van Toezicht’. Het woord ‘ongeautoriseerd’ zou vervangen kunnen worden door ‘onbevoegd’ of om het nog simpeler te maken ‘verboden’. Eventueel zou de Speelgoedbank kunnen toevoegen dat persoonsgegevens van het kind bijvoorbeeld worden verwijderd zodra een kind de leeftijd van dertien jaar heeft bereikt.

Advies werkwijze

In de praktijk moet er bij benadering van organisaties altijd verwezen worden naar de privacyverklaring en de beveiligingsmaatregelen die zijn genomen door de Speelgoedbank. Als de organisatie twijfelt of niet overtuigd is kan er aangegeven worden dat de Speelgoedbank over een verwerkingsregister en proces voor datalekken en beveiliging bezit.

Mocht een organisatie een samenwerking willen aangaan met de Speelgoedbank en gezinnen doorverwijzen, dan moet ervoor gezorgd worden dat de organisatie een kopie heeft van de privacyverklaring van de Speelgoedbank. De gezinnen moeten namelijk op het moment dat zij verwezen worden op de hoogte worden gesteld van alle algemene en privacy gerelateerde informatie van de Speelgoedbank.

Er kan ook een bereidheid zijn om, in plaats van verwijzingen, gegevens te delen. Hierbij is het raadzaam om persoonsgegevens in persoon of via een telefonische verbinding te ontvangen. E-mailen brengt meer risico's met zich mee en kan tussentijds onderschept worden. Wordt er wel gekozen voor mailverkeer, dan is het advies om persoonsgegevens te versleutelen of via beveiligde e-mails te communiceren. In dit scenario moet er ook rekening gehouden worden met de termijn. Zodra er contact wordt gelegd met de gezinnen moeten zij op de hoogte worden gesteld waarvan hun gegevens afkomstig zijn. Wordt er niet direct contact gezocht dat moeten de gezinnen binnen tenminste één maand op de hoogte worden

gesteld. Daarnaast moeten zij direct verwezen worden naar de privacyverklaring, waarin alle relevantie informatie staat over de Speelgoedbank.

Doelstelling

Het vooropgestelde doel van dit onderzoek was om meer helderheid te creëren over de AVG en betrokken organisaties. Dit moest resulteren in een aanbeveling en voor zover dit mogelijk was een formulier of verklaring. Na een grondige wets- en literatuuranalyse kan er met enige zekerheid worden gezegd dat er meer helderheid is gecreëerd rondom de AVG. Er is uitgelicht hoe betrokken organisaties persoonsgegevens mogen verwerken en delen. Ook is er aan bod gekomen waar de Speelgoedbank aan moet voldoen. De Speelgoedbank bleek al ruimschoots aan de verplichtingen van de AVG te voldoen. Het onderzoek heeft niet kunnen resulteren in een ideale doelstelling die de Speelgoedbank wellicht voor ogen had. De reden hiervoor is dat de AVG het vooralsnog niet makkelijk maakt om gegevens te delen. Naast de gegeven adviezen is er geen extra formulier of verklaring waarmee de Speelgoedbank zich extra zou kunnen indekken. Het extra kunnen indekken in het kader van de AVG is mogelijk door de gegeven adviezen op te volgen. Wel is er geprobeerd aan de hand van een infosheet (zie bijlage 11) en een format van een verwerkingsregister (zie bijlage 8) de Speelgoedbank extra tools te geven. De infosheet geeft beknopt weer bij wie de Speelgoedbank persoonsgegevens kan opvragen en waar op gelet moet worden. Het format van het verwerkingsregister is een simpel voorbeeld waarin alle aspecten van een verwerkingsregister terugkomen. De Speelgoedbank kan hier zelf vorm aan geven.

Literatuurlijst/bibliografie

- Autoriteit Persoonsgegevens. (Z.d.). Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Geraadpleegd op 28 februari 2020, van <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/over-privacy/wetten/algemene-verordening-gegevensbescherming-AVG>
- Bouman, M. (21 juli 2018). Ranglijsten: Nederland zit Zwitserland op de hielen in de strijd om de titel van 'beste land ter wereld'. Geraadpleegd op 20 januari 2020, van <http://mathijsbouman.nl/ranglijsten-nederland-zit-zwitserland-op-de-hielen-in-de-strijd-om-de-titel-van-beste-land-ter-wereld/>
- Boumans, M. (2015). *Naar het hart van empowerment*. Utrecht, Nederland: Movisie.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (Juni 2019a). Welvaart in Nederland 2019. Geraadpleegd op 13 januari 2020, van <https://longreads.cbs.nl/welvaartinederland-2019/samenvatting/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (December 2019b). Armoede & Sociale uitsluiting 2019. Geraadpleegd op 12 januari 2020, van <https://longreads.cbs.nl/armoede-en-sociale-uitsluiting-2019/>
- De Jong, E, Kooiman, A & Omlo, J. (1 januari 2015). Nieuwe publieke ruimtes. Geraadpleegd op 4 maart 2020, van <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/projecten-en-publicaties/pub/nieuwe-publieke-ruimtes/9722a9d3-a027-43a8-8549-f93c9e96867b/>
- Delsen, L.W.M. (2019). Armoede meten was, is en blijft arbitrair maar zinvol. In Tinneveld, R (red.), *De verschillende gezichten van armoede* (p.30 – p.57). Nijmegen: Valkhof pers.
- European data protection supervisor. (z.d.). *The history of the General Data Protection Regulation*. Geraadpleegd op 11 mei 2020, van <https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/legislation/history-general-data-protection-regulation>
- Falot, N, Hagenauw, D & Schermer. B. (2018). Handleiding algemene Verordening gegevensbescherming en Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. Geraadpleegd op 3 april 2020, van

- McWhirter, E.H. (2001). Empowerment in counseling. *Journal of Counseling & development*, 69 (3): 222-227.
- Movisie (21 maart 2016). Wat werkt er nu écht bij de aanpak van armoede. Geraadpleegd op 3 maart 2020, van <https://www.movisie.nl/artikel/wat-werkt-er-nu-echt-aanpak-armoede>
- Rijksoverheid (z.d.). *Taalniveau B1*. Geraadpleegd op 1 juni 2020, van <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/rijkswebsites/aanbevolen-richtlijnen/taalniveau-b1>
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2019). *Armoede in kaart*. Geraadpleegd op 16 januari 2020, van <https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland>
- Van der Poel, L. (z.d.). De invloed van spelen met goed speelgoed op de ontwikkeling van een kind. Geraadpleegd op 14 januari 2020, van https://speelgoedinfo.nl/files/StreamFile75554/de_invloed_van_spelen_.pdf
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Amsterdam, Nederland: Boom Lemma uitgevers.

Jurisprudentie

- EHRM 25 juni 1997, 172/1996, NJ 1998, 506, m.nt. P.J. Boon (*Halford/Verenigd Koninkrijk*)

Bijlage 1: Voorwaarden wissing gegevens

Artikel 17 lid 1 AVG geeft aan

1. De betrokkene heeft het recht van de verwerkingsverantwoordelijke zonder onredelijke vertraging wissing van hem betreffende persoonsgegevens te verkrijgen en de verwerkingsverantwoordelijke is verplicht persoonsgegevens zonder onredelijke vertraging te wissen wanneer een van de volgende gevallen van toepassing is:

a) de persoonsgegevens zijn niet langer nodig voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld of anderszins verwerkt;

b) de betrokkene trekt de toestemming waarop de verwerking overeenkomstig artikel 6, lid 1, punt a) (*directe toestemming*);

of artikel 9, lid 2, punt a) (*Directe toestemming voor bijzondere gegevens*), berust, in, en er is geen andere rechtsgrond voor de verwerking;

c) de betrokkene maakt overeenkomstig artikel 21, lid 1, bezwaar tegen de verwerking, en er zijn geen prevalerende dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking, of de betrokkene maakt bezwaar tegen de verwerking overeenkomstig artikel 21, lid 2;

d) de persoonsgegevens zijn onrechtmatig verwerkt;

e) de persoonsgegevens moeten worden gewist om te voldoen aan een in het Unierecht of het lidstatelijke recht neergelegde wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;

f) de persoonsgegevens zijn verzameld in verband met een aanbod van diensten van de informatiemaatschappij als bedoeld in artikel 8, lid 1

Bijlage 2: Voorwaarden beperking gegevens

Artikel 18 AVG lid 1 geeft aan:

- a) de juistheid van de persoonsgegevens wordt betwist door de betrokkene, gedurende een periode die de verwerkingsverantwoordelijke in staat stelt de juistheid van de persoonsgegevens te controleren;
- b) de verwerking is onrechtmatig en de betrokkene verzet zich tegen het wissen van de persoonsgegevens en verzoekt in de plaats daarvan om beperking van het gebruik ervan;
- c) de verwerkingsverantwoordelijke heeft de persoonsgegevens niet meer nodig voor de verwerkingsdoeleinden, maar de betrokkene heeft deze nodig voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering;
- d) de betrokkene heeft overeenkomstig artikel 21, lid 1, bezwaar gemaakt tegen de verwerking, in afwachting van het antwoord op de vraag of de gerechtvaardigde gronden van de verwerkingsverantwoordelijke zwaarder wegen dan die van de betrokkene.

Bijlage 3: Voorwaarden recht op bezwaar

Artikel 21 AVG geeft aan:

1. De betrokkene heeft te allen tijde het recht om vanwege met zijn specifieke situatie verband houdende redenen bezwaar te maken tegen de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens op basis van artikel 6, lid 1, onder e) (algemeen belang) of f) (gerechtvaardigde belangen), van artikel 6, lid 1, met inbegrip van profilering op basis van die bepalingen. De verwerkingsverantwoordelijke staakt de verwerking van de persoonsgegevens tenzij hij dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking aanvoert die zwaarder wegen dan de belangen, rechten en vrijheden van de betrokkene of die verband houden met de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering.
2. Wanneer persoonsgegevens ten behoeve van direct marketing worden verwerkt, heeft de betrokkene te allen tijde het recht bezwaar te maken tegen de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens voor dergelijke marketing, met inbegrip van profilering die betrekking heeft op direct marketing.
3. Wanneer de betrokkene bezwaar maakt tegen verwerking ten behoeve van direct marketing, worden de persoonsgegevens niet meer voor deze doeleinden verwerkt. 4.5.2016 NL Publicatieblad van de Europese Unie L 119/45
4. Het in de leden 1 en 2 bedoelde recht wordt uiterlijk op het moment van het eerste contact met de betrokkene uitdrukkelijk onder de aandacht van de betrokkene gebracht en duidelijk en gescheiden van enige andere informatie weergegeven.
5. In het kader van het gebruik van diensten van de informatiemaatschappij, en niettegenstaande Richtlijn 2002/58/EG, mag de betrokkene zijn recht van bezwaar uitoefenen via geautomatiseerde procedés waarbij wordt gebruikgemaakt van technische specificaties.
6. Wanneer persoonsgegevens overeenkomstig artikel 89, lid 1, met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden worden verwerkt, heeft de betrokkene het recht om met zijn specifieke situatie verband houdende redenen bezwaar te maken tegen de verwerking van hem betreffende persoonsgegevens, tenzij de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een taak van algemeen belang.

Bijlage 4: Negen criteria ‘‘Hoog risico’’

Deze negen criteria zijn opgesteld door de Europese privacy toezichthouders. Het volgende overzicht is terug te vinden op de website van de AP. (Autoriteit Persoonsgegevens, z.d.).

1. Beoordelen van mensen op basis van persoonskenmerken

Het gaat hierbij onder meer om profiling en het maken van prognoses, met name op basis van kenmerken als iemands beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren of interesses, betrouwbaarheid of gedrag, locatie of verplaatsingen.

Voorbeelden hiervan zijn een bank die de kredietwaardigheid van klanten bepaalt (creditscoring), een bedrijf dat DNA-testen aan consumenten levert om gezondheidsrisico's te testen en een bedrijf dat bezoekers van zijn website volgt en op basis daarvan profielen van deze mensen opstelt.

2. Geautomatiseerde beslissingen

Het gaat hierbij om beslissingen die voor de betrokkene rechtsgevolgen of vergelijkbare wezenlijke gevolgen hebben. Zo'n gegevensverwerking kan er bijvoorbeeld toe leiden dat mensen worden uitgesloten of gediscrimineerd. Gegevensverwerkingen met geringe of geen gevolgen voor mensen vallen niet onder dit criterium.

3. Stelselmatige en grootschalige monitoring

Het gaat hierbij om monitoring van openbaar toegankelijke ruimten, bijvoorbeeld met cameratoezicht. Hierbij kunnen persoonsgegevens worden verzameld zonder dat betrokkenen weten wie hun gegevens verzamelt en wat daar vervolgens mee gebeurt. Bovendien kan het onmogelijk zijn voor mensen om zich in openbare ruimten aan deze gegevensverwerking te onttrekken.

4. Gevoelige gegevens

Het gaat hierbij om bijzondere categorieën van persoonsgegevens (zie artikel 9 van de AVG), zoals informatie over iemands politieke voorkeuren. Ook strafrechtelijke gegevens vallen hieronder. Tot slot gaat het hier ook om gegevens die over het algemeen als

privacygevoelig worden beschouwd, zoals gegevens over elektronische communicatie, locatiegegevens en financiële gegevens.

5. Grootschalige gegevensverwerkingen

De AVG geeft geen definitie van ‘grootschalige gegevensverwerkingen’. De Europese privacy toezichthouders adviseren om met de volgende criteria te bepalen of hiervan sprake is:

- de hoeveelheid mensen van wie gegevens worden verwerkt;
- de hoeveelheid gegevens en/of de verscheidenheid aan gegevens die worden verwerkt;
- de tijdsduur van de gegevensverwerking;
- de geografische reikwijdte van de gegevensverwerking.

6. Gekoppelde databases

Het gaat hierbij om gegevensverzamelingen die aan elkaar gekoppeld of met elkaar gecombineerd zijn. Bijvoorbeeld databases die voortkomen uit twee of meer verschillende gegevensverwerkingen met verschillende doelen en/of uitgevoerd door verschillende verantwoordelijken, op een manier die betrokkenen niet redelijkerwijs kunnen verwachten.

7. Gegevens over kwetsbare personen

Bij het verwerken van dit type gegevens kan een DPIA nodig zijn omdat er sprake is van een ongelijke machtsverhouding tussen de betrokkene en de verantwoordelijke. Dit heeft als gevolg dat betrokkenen niet in vrijheid toestemming kunnen geven of weigeren voor het verwerken van hun gegevens. Het kan hierbij om bijvoorbeeld werknemers, kinderen en patiënten gaan.

8. Gebruik van nieuwe technologieën

De AVG is er duidelijk over dat een DPIA nodig kan zijn bij het gebruik van een nieuwe technologie. De reden hiervoor is dat dit gebruik gepaard kan gaan met nieuwe manieren om gegevens te verzamelen en gebruiken, met mogelijk grote privacy risico's.

De persoonlijke en maatschappelijke gevolgen van het gebruik van een nieuwe technologie kunnen zelfs nog onbekend zijn. Een DPIA helpt de verantwoordelijke dan om de risico's te begrijpen en te verhelpen.

Sommige 'Internet of Things'-toepassingen bijvoorbeeld kunnen een grote impact hebben op het dagelijks leven en de privacy van mensen, waardoor hierbij een DPIA nodig is.

9. Blokkering van een recht, dienst of contract

Het gaat hierbij om gegevensverwerkingen die tot gevolg hebben dat betrokkenen:

- een recht niet kunnen uitoefenen of;
- een dienst niet kunnen gebruiken of;
- een contract niet kunnen afsluiten.

Bijvoorbeeld een bank die persoonsgegevens verwerkt om te bepalen of zij een lening aan iemand willen verstrekken.

Bijlage 5: Verplichte gegevens melding AP

Artikel 33 AVG geeft aan:

3. In de in lid 1 bedoelde melding wordt ten minste het volgende omschreven of meegedeeld:

- a) de aard van de inbreuk in verband met persoonsgegevens, waar mogelijk onder vermelding van de categorieën van betrokkenen en persoonsgegevensregisters in kwestie en, bij benadering, het aantal betrokkenen en persoonsgegevensregisters in kwestie;
- b) de naam en de contactgegevens van de functionaris voor gegevensbescherming of een ander contactpunt waar meer informatie kan worden verkregen;
- c) de waarschijnlijke gevolgen van de inbreuk in verband met persoonsgegevens;
- d) de maatregelen die de verwerkingsverantwoordelijke heeft voorgesteld of genomen om de inbreuk in verband met persoonsgegevens aan te pakken, waaronder, in voorkomend geval, de maatregelen ter beperking van de eventuele nadelige gevolgen daarvan.

4. Indien en voor zover het niet mogelijk is om alle informatie gelijktijdig te verstrekken, kan de informatie zonder onredelijke vertraging in stappen worden verstrekt.

Bijlage 6: Verwijsbrief Speelgoedbank Woerden

Verwijsbrief algemeen naar Speelgoedbank Woerden

Hierbij verklaar ik dat onderstaand gezin bekend is bij ons en voldoet aan de criteria van deelname aan de Speelgoedbank Woerden. De ouder is bekend met het feit dat de Speelgoedbank niet verantwoordelijk is voor eventuele ondeugdelijkheden aan het verstrekte speelgoed ten teken waarvan de ouder dit formulier ook ondertekend.

Gegevens gezin:

Naam en voorletters ouder:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoon:

Email.....

BSN ouder (9-posities):

Voornaam, (J/M) geboortedatum en BSN-kind 1:

Voornaam, (J/M) geboortedatum en BSN-kind 2:

Voornaam, (J/M) geboortedatum en BSN-kind 3:

Voornaam, (J/M) geboortedatum en BSN-kind 4:

J= Jongen, M= Meisje s.v.p. omcirkelen wat van toepassing is.

Aanvaarding eigen risico voor speelgoed

Handtekening acceptatie eigen risico door ouder:.....

Gegevens maatschappelijke organisatie:

Naam Verwijzer:

Handtekening Verwijzer:

Datum.....

Bijlage 7: Privacyverklaring Speelgoedbank Woerden

PRIVACYVERKLARING Speelgoedbank Woerden

De Speelgoedbank Woerden verzamelt en verwerkt persoonsgegevens. Wij willen u hierover graag duidelijk en transparant informeren. In deze privacyverklaring informeren wij u over de verwerking van persoonsgegevens door de Speelgoedbank Woerden.

Informatie over de Speelgoedbank

Speelgoedbank Woerden is een stichting opgericht in januari 2018 door Kiwanisclub Woerden t Groene Hart en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 70325529.

De stichting is als volgt te bereiken:
Adres: Park Oudeland 70 (Oudelandseweg)
3443 HA Woerden
Telefoon: 06 – 41269849
info@speelgoedbankwoerden.nl

Wat zijn persoonsgegevens?

Alle gegevens die te herleiden zijn tot een persoon, bijvoorbeeld uw naam, adres, telefoonnummer, email-adres, geboortedatum. Ook een (pas)foto waar u op staat, is een persoonsgegeven.

Van wie verwerkt de Speelgoedbank Woerden persoonsgegevens?

Speelgoedbank Woerden verwerkt persoonsgegevens van personen met wie wij direct of indirect een relatie hebben, willen krijgen of hebben gehad. Bijvoorbeeld van:

- Vrijwilligers, bestuursleden, leden RvT en Ambassadeurs;
- Ouders die met hun kinderen die de speelgoedbank bezoeken en van hun kinderen;
- Degenen die als contactpersoon of tolk gezinnen en kinderen begeleiden;
- Contactpersonen van bedrijven en organisaties, waar wij een relatie mee hebben, willen krijgen of hebben gehad;
- Wij verwerken geen gegevens van de personen die Speelgoed doneren;

Welke persoonsgegevens verwerkt Speelgoedbank Woerden?

- Van vrijwilligers, bestuursleden, leden RvT en Ambassadeurs: Voor- en Achternaam, adres, woonplaats, e-mailadres, telefoonnummer;
- Van ouders die de speelgoedbank met hun kinderen bezoeken: Voor- en Achternaam, Adres, Woonplaats, en van de kinderen ook hun leeftijd en het geslacht;
- Van degenen die als contactpersoon of tolk gezinnen en kinderen begeleiden: Voor- en achternaam, emailadres, telefoonnummer
- Van personen verbonden aan bedrijven of organisaties ook hun functie;
- Wij verwerken geen bijzondere persoonsgegevens

Waarom verwerkt Speelgoedbank Woerden persoonsgegevens?

Als u vrijwilliger, bestuurslid, lid van de RvT of Ambassadeur bent of dat wilt worden of als u een andere relatie met ons aan wilt gaan, om contact met u te kunnen opnemen.

Van ouders en hun kinderen die de Speelgoedbank bezoeken, om uw verwijzing te kunnen controleren. Alleen met een verwijzing en onder begeleiding van (een van) hun ouders mogen kinderen tot en met 12 jaar speelgoed uitzoeken. Om die reden willen we van kinderen ook hun leeftijd weten.

Als u een contactpersoon bent van een bedrijf of organisatie, waar wij een relatie mee hebben, willen krijgen of hebben gehad, om contact met u te kunnen opnemen.

De verwerking van persoonsgegevens door de Speelgoedbank Woerden gebeurt op de hierboven omschreven manier en is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst, om te voldoen aan een wettelijke verplichting, voor de behartiging van gerechtvaardigde belangen of gebaseerd op uw toestemming. Gegeven toestemming kan altijd worden ingetrokken.

Delen van gegevens met derden

De Speelgoedbank Woerden deelt geen gegevens met derden, tenzij de Speelgoedbank daartoe wettelijk verplicht is of wordt.

Passend beveiligd en niet langer bewaard dan nodig

De Speelgoedbank Woerden heeft passende beveiligingsmaatregelen genomen om misbruik en ongeautoriseerde toegang tot persoonsgegevens te voorkomen. Uw persoonsgegevens worden in een beveiligde omgeving opgeslagen en de toegang daartoe is afgeschermd, alleen daartoe gemachtigde personen hebben daar toegang tot.

Speelgoedbank Woerden bewaart uw persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk, voor het doel waarvoor zij zijn verwerkt, en/of zolang als uw gegevens wettelijk verplicht moeten worden bewaard.

Persoonsgegevens inzien, corrigeren of verwijderen

U hebt het recht uw gegevens in te zien, te wijzigen, verbeteren, aanvullen, ze te (laten) wissen, de verwerking te beperken en om uw gegevens over te (laten) dragen. Speelgoedbank Woerden streeft ernaar om binnen vier weken op uw verzoek te reageren.

Vragen of klachten

Voor vragen of klachten over de verwerking van persoonsgegevens bij Speelgoedbank Woerden kunt u contact opnemen met het bestuur van de Speelgoedbank Woerden, op het adres of telefoonnummer zoals hiervoor vermeld. Of stuur een email aan: info@speelgoedbankwoerden.nl

U hebt daarnaast altijd de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Autoriteit Persoonsgegevens (www.autoriteitpersoonsgegevens.nl).

Wijzigingen privacy beleid

Speelgoedbank Woerden behoudt zich het recht voor om wijzigingen aan te brengen in deze privacyverklaring. Check daarom regelmatig de privacyverklaring op onze website: www.speelgoedbankwoerden.nl

Bijlage 8: Voorbeeld format verwerkingsregister

4	Speelgoedbank Woerden						
5	Verwerkingsactiviteit	Doeleinde	Grondslag	Categorie betrokkenen	Categorie gegevens	Ontvangers (waaraan gegevens worden verstrekt; geen verwerkers)	Bewaar-termijn
6	Aanmelding						
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14	Administratie						
15							
16							
17							
18	Gegevensuitwisseling						
19							
20							
21							
22							
23							
24	Personeelsgegevens						
25							
26							
27							
28							
29							
30	Overige						
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							

Bijlage 9: Transcriptie Interview Privacy Coördinator AVG

Geïnterviewde: Sonil Sabouri
Werkzaam als: Privacy Coördinator AVG bij Centraal Orgaan opvang asielzoekers
Afgenomen op: 6 mei 2020
Tijd: 38:40

Ik: Allereerst bedankt dat jij meedoet met het onderzoek. De eerste vraag is of jij een korte introductie wil geven van jezelf.

Sonil: Ik ben Sonil Sabouri, ik ben de privacy coördinator voor het COA, Centraal Opvang Asielzoekers. Dit doe ik sinds begin vorig jaar. Ik houd mij bezig met de wetgeving AVG binnen AVG. Binnen COA kijken wij hoe wij een plek kunnen geven aan de AVG, wij kijken naar systemen die AVG-proof moeten worden. Ook kijken wij hoe wij medewerkers bewust kunnen maken van de AVG.

Ik: Oké, dan ga ik meteen beginnen met de inhoud. Ik heb zelf de wet natuurlijk al doorgenomen en heb basisregels voorbij zien komen. Maar wat zijn volgens jou de belangrijkste punten, dus hoofdpunten, waar je echt rekening mee moet houden?

Sonil: Het allereerste is, elke organisatie moet kijken: waarom heb ik de persoonsgegevens nodig, heb ik deze gegevens überhaupt nodig? Zodra je de persoonsgegevens hebt moet je kijken onder welke categorie valt het dan? Heb ik een wettelijke taak? Heb ik een andere taak, zoals een overeenkomst. Het allerbelangrijkste is voor een organisatie om te kijken naar hun kerntaak en hoe zij omgaan met de gegevens. De persoonsgegevens mogen alleen voor gerechtvaardigde doeleinden verwerkt worden, zoals dat ook in de wet staat. Het kan niet zomaar.

Ik: Ja, oké, duidelijk. Nu is het zo dat ik heb gezien dat jij ook aan moet tonen dat je aan de verplichtingen voldoet binnen de AVG en dat je dit moet opschrijven. Is hierbij het bijhouden van een register voldoende of moet er meer gedaan worden?

Sonil: Je moet eigenlijk van tevoren kijken wat heb je nodig. Je gaat persoonsgegevens verwerken. Je moet kijken wat voor gegevens het zijn en wat de omvang van de verwerking is. Daar ga je in je processen onderzoeken waar je het gaat opslaan, hoe lang je het gaat opslaan, welke medewerkers hebben toegang, hoe informeer ik de cliënten, hoe wij ik hen op hun rechten. Die processen ga je opschrijven, je gaat stap voor stap kijken hoe je het doet. Doe ik het veilig, bewaar ik persoonsgegevens schriftelijk of via de Cloud? Stap voor stap hoe ga ik het doen.

Ik: Dus jij zegt schrijf je proces op, heb het ergens staan?

Sonil: Ja klopt, stel dat de AP aanklopt en zij willen weten wat jij hebt gedaan voor de AVG. Dan kun jij aan de hand daar van jezelf verantwoorden. Je kan nooit 100% veilig werken, dat bestaat ook niet. De AP zou ook niet gek doen als er bijvoorbeeld een datalek is. Maar zodra je niet hebt nagedacht over risico's en het niet op papier hebt staan kun je het AP hier niet van overtuigen.

Ik: Oké, mijn volgende vraag is, er zijn natuurlijk kinderen betrokken. Die komen met hun ouders het speelgoed ophalen. Van die kinderen wordt ook geregistreerd wat hun voornaam en geslacht is. Wat betekent dit eigenlijk? Moet hier rekening mee gehouden worden, zijn daar extra scherpe regels voor?

Sonil: Voor zover ik weet bestaan er geen speciale regels. Maar kinderen kunnen vaak zelf geen toestemming geven. Dat maakt het bijzonder, zij zijn niet capabel genoeg om over bepaalde dingen te kunnen oordelen. Dit kan vaak opgelost worden met de ouder.

Ik: Oké, dus de ouder dient gewoon toestemming te geven?

Sonil: Ja.

Ik: Nu hebben zij een privacyverklaring opgesteld, die ziet er netjes uit. Maar nu willen zij natuurlijk gegevens van andere organisaties. Is het dan genoeg om te zeggen kijk hiernaar, deze privacyverklaring, wij zijn AVG-proof? Is dat genoeg?

Sonil: In beginsel wel, je privacyverklaring is in het kort wat je doet. Het geeft ook een stukje extra informatie over bijvoorbeeld de doeleinden. Je moet het zien als een visitekaartje naar de buitenwereld. Alleen een privacyverklaring opstellen wil echter niet zeggen dat je voldoet aan de rest. Maar ik wil bijvoorbeeld ook weten hoe de gegevens verwerkt worden, ik wil mij verdiepen. Ik wil bijvoorbeeld ook een register voor dataleaks zien, je moet de rest ook voor elkaar hebben. Je privacyverklaring mag goed zijn, maar het zijn richtlijnen hoe je aan het werk gaat. Je moet daadwerkelijk doen wat je benoemt in je privacyverklaring.

Ik: Oke, dus de overige dingen. De beveiliging, de dataleaks, de termijnen moeten allemaal duidelijk zijn en op papier staan wil jij bij een organisatie aankloppen?

Sonil: Zeker, ja. Ik kan mij voorstellen dat de Speelgoedbank geen grote verwerker is. Het gaat er ook om wat voor minimale data de Speelgoedbank nodig heeft. Ik probeer mij te verplaatsen in hen. Hoeveel persoonsgegevens heb ik daadwerkelijk nodig. Hoe meer informatie je van een organisatie vraagt hoe terughoudender ze zijn. In het COA-landschap doen wij ook aan dataminimalisatie. Willen zij ook financiële gegevens hebben dan gaat het om bijzondere gegevens. Dat moeten zij goed bekijken.

Ik: In principe heeft de Speelgoedbank minimale data van mensen, puur om te identificeren wie er komt. Nu heb ik ook gezien dat zij om een BSN-nummer vragen. Toen vroeg ik mij af of dit noodzakelijk was?

Sonil: Persoonlijk vind ik dat te overdreven om te noteren. Als je mijn naam hebt en ik mijn ID-kaart laat zien dat moet dat genoeg zijn. Tuurlijk kun je om een BSN vragen, maar stel dat er een data lek komt, die bijvoorbeeld van honderden mensen BSN-nummers hebben. Dan gaat het AP vragen waarom had je die nummers nodig, was er geen andere manier om aan de identiteitsplicht te voldoen. Er zijn meerdere manier om een identiteit te checken, je moet ervoor zorgen dat je minimale gegevens gebruikt om tot je doel te komen.

Ik: Duidelijk, nu eigenlijk de hoofdvraag eigenlijk. Jij zei net al een privacyverklaring is niet voldoende, toon ook andere dingen aan. Alle processen moet je kunnen zien. Vervolgens ga je naar een organisatie en zeg je ik wil gegevens van jullie. Hoe kan de Speelgoedbank dit doen? Is dit überhaupt mogelijk?

Sonil: Het ligt aan de organisatie waarbij je aanklopt en wat de taken van de betreffende organisaties zijn. Bijvoorbeeld het COA hebben heel veel gegevens van bewoners, eigenlijk heel veel informatie die zelfs de gemeenten niet hebben. Maar dat is onze wettelijke taak. Wij hebben ook niet in al onze processen beschreven hoe delen wij bepaalde gegevens. Wij beschrijven in het algemeen om ons werk te kunnen doen delen wij gegevens. Wij mogen het ook niet klakkeloos met iedereen delen, maar er komen ook wel eens vrijwilligersorganisaties die activiteiten komen doen. Die hebben dan ook een naam, spreektaal en kamernummers nodig van de bewoners. Wij vragen natuurlijk niet aan iedereen, he mag ik dat geven? Wij hebben ons verantwoord, wij willen de bewoners begeleiden. Activiteiten vallen onder begeleiding en dat is ons doel, dus kunnen wij delen. Wij zijn wel kritisch naar onszelf, wij geven alleen wat nodig is. Naderhand dienen de gegevens weer bij een COA ingeleverd te worden en die vernietigen wij weer.

Voor de Speelgoedbank gaat het erom bij wie ze persoonsgegevens vragen. De gemeente, Voedselbanken of maatschappelijk werk. Als de Speelgoedbank bij ons komt en je wilt gegevens van ons dan zou ik zeggen nou prima dat wil ik doen, goed initiatief. Maar wat gaan zij met de gegevens doen nadat ze zijn ontvangen? Het gaat hier om, het AP wil niet dat je extra werk gaat doen, maar wel dat je nadenkt over wat je met de gegevens doet. Het mag niet zomaar op straat komen.

Ik: Maar jullie hebben het goed verantwoord bij jullie organisatie. Het gaat dus om de organisatie waarbij je het opvraagt, hoe zij het omschreven hebben in hun privacyverklaring?

Sonil: Ja, het gaat erom hoe zij informatie uitwisselen. Als ik zeg ik gebruik jouw gegevens om in mijn agenda te zetten dat ik vandaag met jou gesproken heb. Vervolgens ga jij daar van uit, maar als ik jou gegevens deel aan mijn leidinggevende dan kan dat nog onder mijn verantwoording vallen. Zonder dat ik dat tegen jou heb gezegd.

Als ik het op facebook zet is het een andere zaak. De organisatie waarbij de Speelgoedbank informatie van vraagt moet bij zichzelf na kunnen gaan of ze het in weinig of meer woorden duidelijk gemaakt hebben aan de betrokkene wat er gebeurt met de gegevens. De gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben meestal wel iets in hun doeleinden staan wat het mogelijk maakt om gegevens te delen zonder dat daar een aparte toestemming voor nodig is. Dat ligt bij de organisaties, niet bij de Speelgoedbank.

Ik: Maar stel dat een organisatie heeft staan dat gegevens niet met derden worden gedeeld, dan mag dit ook niet toch? Hiervoor heeft de betrokkene dan geen toestemming gegeven.

Sonil: Het gaat erom wie de derden zijn. Als organisaties jou benaderen voor marketing of reclame is het anders dan wanneer een Speelgoedbank jou benadert. AP en betrokkene zullen er natuurlijk anders naar kijken als het bij een Speelgoedbank terecht komt. Gemeenten hebben bijvoorbeeld een zorgplicht en een Speelgoedbank helpt hen daarbij. Persoonlijk vind ik dat het wel een derde organisatie is maar het de gemeenten wel helpt bij het vervullen van een wettelijke plicht. Dat is anders dan wanneer een derde partij een bank is die de gegevens verkrijgt en de mensen gaat benaderen, snap je wat ik bedoel?

Ik: Oke, duidelijk. Het is dus in principe mogelijk, dat is goed om te horen. Nu heb ik ook in de wet gelezen dat er technische en organisatorische maatregelen genomen moeten worden ter beveiliging van de gegevens. Is bijvoorbeeld een beveiligde laptop, waar één persoon bij kan, hiervoor voldoende?

Sonil: Ik kan mij voorstellen dat die ene persoon niet altijd beschikbaar is. Diegene kan ook wel eens ziek zijn. Wie zijn de vrijwilligers dan die toegang hebben tot de laptop? Dit is ook belangrijk. Je moet ook iets zeggen over de medewerkers, hebben zij een geheimhoudingsverklaring? Daarmee dekken zij zichzelf in. Er is geen richtlijn of maatregel die zegt hoe veel mensen toegang hebben tot de laptop, het gaat erom dat je beschrijft waarom medewerkers toegang hebben tot bijvoorbeeld die laptop. Hiermee toon je aan dat je nagedacht hebt over eventuele risico's en ook al hebben tien vrijwilligers toegang tot de laptop. Zorg er dan voor dat de gegevens van de personen in nog een beveiligde map staan bijvoorbeeld.

Ik: Oké, duidelijk.

Sonil: Je moet een risicoanalyse maken voor jezelf en bijvoorbeeld kijken wat de risico's zijn bij een data lek.

Ik: ik heb ook gelezen dat je bij een data lek niet meteen bij de AP een melding hoeft te maken, maar is het een groot risico dan moet je dat gewoon doen. Hier gaat het om NAW-gegevens maar ook om kinderen, is dat een risico?

Sonil: AP wil dat je een register hebt met alle datalekken. Daarin registreer je wat er is gebeurd en wat de schade is. Als jij gegevens ziet die niet voor jouw ogen zijn, dan is er al sprake van een data lek. Dit moet ook gemeld worden in het register. Maar dit betekent niet meteen dat het meteen aan het AP gemeld moet worden. De lek moet geanalyseerd worden op het risico en wat er met de gegevens gedaan kan worden. Als het na de analyse blijkt dat er een groot risico is dan dient dit wel te worden gemeld bij de AP en dat het lek gedicht wordt.

Per situatie moet er dus bekeken worden wat de schade, de AP zit ook niet te wachten op iedere kleine melding.

Ik: En in dat register moet ook staan hoe je met data lekken om gaat toch?

Sonil: Ja, ja.

Ik: Heb jij nog tips voor de Speelgoedbank?

Sonil: Mijn advies is beperk zo veel mogelijk je gegevens en kijk naar je doel. Wat heb ik wel en niet nodig. Je hoeft ook niet onnodig dingen vast te leggen. Wees niet te naïef, wees kritisch. Verplaats jezelf in degene die aan de andere kant van de lijn staat, hoe wil je dat er met jouw gegevens wordt omgegaan.

Bijlage 10: Codering Interview Privacy Coördinator AVG

Ik: Allereerst bedankt dat jij meedoet met het onderzoek. De eerste vraag is of jij een korte introductie wil geven van jouzelf.

Sonil: Ik ben Sonil Sabouri, ik ben de privacy coördinator voor het COA, Centraal Opvang Asielzoekers. Dit doe ik sinds begin vorig jaar. Ik hou mij bezig met de wetgeving AVG binnen AVG. Binnen COA kijken wij hoe wij een plek kunnen geven aan de AVG, wij kijken naar systemen die AVG-proof moeten worden. Ook kijken wij hoe wij medewerkers bewust kunnen maken van de AVG.

Ik: Oké, dan ga ik meteen beginnen met de inhoud. Ik heb zelf de wet natuurlijk al doorgenomen en heb basisregels voorbij zien komen. Maar wat zijn volgens jou de belangrijkste punten, dus hoofdpunten, waar je echt rekening mee moet houden?

Sonil: Het allereerste is, elke organisatie moet kijken: waarom heb ik de persoonsgegevens nodig, heb ik deze gegevens überhaupt nodig? Zodra je de persoonsgegevens hebt moet je kijken onder welke categorie valt het dan? Heb ik een wettelijke taak? Heb ik een andere taak, zoals een overeenkomst. Het allerbelangrijkste is voor een organisatie om te kijken naar hun kerntaak en hoe zij omgaan met de gegevens. De persoonsgegevens mogen alleen voor gerechtvaardigde doeleinden verwerkt worden, zoals dat ook in de wet staat. Het kan niet zomaar.

Ik: Ja, oké, duidelijk. Nu is het zo dat ik heb gezien dat jij ook aan moet tonen dat je aan de verplichtingen voldoet binnen de AVG en dat je dit moet opschrijven. Is hierbij het bijhouden van een register voldoende of moet er meer gedaan worden?

Sonil: Je moet eigenlijk van tevoren kijken wat heb je nodig. Je gaat persoonsgegevens verwerken. Je moet kijken wat voor gegevens het zijn en wat de omvang van de verwerking is. Daar ga je in je processen onderzoeken waar je het gaat opslaan, hoe lang je het gaat opslaan, welke medewerkers hebben toegang, hoe informeer ik de cliënten, hoe wijs ik hen op hun rechten. Die processen ga je opschrijven, je gaat stap voor stap kijken hoe je het doet. Doe ik het veilig, bewaar ik persoonsgegevens schriftelijk of via de Cloud? Stap voor stap hoe ga ik het doen.

Ik: Dus jij zegt schrijf je proces op, heb het ergens staan?

Sonil: Ja klopt, stel dat de AP aanklopt en zij willen weten wat jij hebt gedaan voor de AVG. Dan kun jij aan de hand daar van jezelf verantwoorden. Je kan nooit 100% veilig werken, dat bestaat ook niet. De AP zou ook niet gek doen als er bijvoorbeeld een datalek is. Maar zodra je niet hebt nagedacht over risico's en het niet op papier hebt staan kun je het AP hier niet van overtuigen.

Ik: Oké, mijn volgende vraag is, er zijn natuurlijk kinderen betrokken. Die komen met hun ouders het speelgoed ophalen. Van die kinderen wordt ook geregistreerd wat hun voornaam en geslacht is. Wat betekent dit eigenlijk? Moet hier rekening mee gehouden worden, zijn daar extra scherpe regels voor?

Sonil: Voor zover ik weet bestaan er geen speciale regels. Maar kinderen kunnen vaak zelf geen toestemming geven. Dat maakt het bijzonder, zij zijn niet capabel genoeg om over bepaalde dingen te kunnen oordelen. Dit kan vaak opgelost worden met de ouder.

Ik: Oké, dus de ouder dient gewoon toestemming te geven?

Sonil: Ja.

Ik: Nu hebben zij een privacyverklaring opgesteld, die ziet er netjes uit. Maar nu willen zij natuurlijk gegevens van andere organisaties. Is het dan genoeg om te zeggen kijk hiernaar, deze privacyverklaring, wij zijn AVG-proof? Is dat genoeg?

Sonil: In beginsel wel, je privacyverklaring is in het kort wat je doet. Het geeft ook een stukje extra informatie over bijvoorbeeld de doeleinden. Je moet het zien als een visitekaartje naar de buitenwereld. Alleen een privacyverklaring opstellen wil echter niet zeggen dat je voldoet aan de rest. Maar ik wil bijvoorbeeld ook weten hoe de gegevens verwerkt worden, ik wil mij verdiepen. Ik wil bijvoorbeeld ook een register voor dataleaks zien, je moet de rest ook voor elkaar hebben. Je privacyverklaring mag goed zijn, maar het zijn richtlijnen hoe je aan het werk gaat. Je moet daadwerkelijk doen wat je benoemt in je privacyverklaring.

Ik: Oke, dus de overige dingen. De beveiliging, de dataleaks, de termijnen moeten allemaal duidelijk zijn en op papier staan wil jij bij een organisatie aankloppen?

Sonil: Zeker, ja. Ik kan mij voorstellen dat de Speelgoedbank geen grote verwerker is. Het gaat er ook om wat voor minimale data de Speelgoedbank nodig heeft. Ik probeer mij te verplaatsen in hen. Hoeveel persoonsgegevens heb ik daadwerkelijk nodig. Hoe meer informatie je van een organisatie vraagt hoe terughoudender ze zijn. In het COA-landschap doen wij ook aan dataminimalisatie. Willen zij ook financiële gegevens hebben dan gaat het om bijzondere gegevens. Dat moeten zij goed bekijken.

Ik: In principe heeft de Speelgoedbank minimale data van mensen, puur om te identificeren wie er komt. Nu heb ik ook gezien dat zij om een BSN-nummer vragen. Toen vroeg ik mij af of dit noodzakelijk was?

Sonil: Persoonlijk vind ik dat te overdreven om te noteren. Als je mijn naam hebt en ik mijn ID-kaart laat zien dat moet dat genoeg zijn. Tuurlijk kun je om een BSN vragen, maar stel dat er een data lek komt, die bijvoorbeeld van honderden mensen BSN-nummers hebben. Dan gaat het AP vragen waarom had je die nummers nodig, was er geen andere manier om aan de identiteitsplicht te voldoen. Er zijn meerdere manier om een identiteit te checken, je moet ervoor zorgen dat je minimale gegevens gebruikt om tot je doel te komen.

Ik: Duidelijk, nu eigenlijk de hoofdvraag eigenlijk. Jij zei net al een privacyverklaring is niet voldoende, toon ook andere dingen aan. Alle processen moet je kunnen zien. Vervolgens ga je naar een organisatie en zeg je ik wil gegevens van jullie. Hoe kan de Speelgoedbank dit doen? Is dit überhaupt mogelijk?

Sonil: Het ligt aan de organisatie waarbij je aanklopt en wat de taken van de betreffende organisaties zijn. Bijvoorbeeld het COA hebben heel veel gegevens van bewoners, eigenlijk heel veel informatie die zelfs de gemeenten niet hebben. Maar dat is onze wettelijke taak. Wij hebben ook niet in al onze processen beschreven hoe delen wij bepaalde gegevens. Wij beschrijven in het algemeen om ons werk te kunnen doen delen wij gegevens. Wij mogen het

ook niet klakkeloos met iedereen delen, maar er komen ook wel eens vrijwilligersorganisaties die activiteiten komen doen. Die hebben dan ook een naam, spreektaal en kamernummers nodig van de bewoners. Wij vragen natuurlijk niet aan iedereen, he mag ik dat geven? Wij hebben ons verantwoord, wij willen de bewoners begeleiden. Activiteiten vallen onder begeleiding en dat is ons doel, dus kunnen wij delen. Wij zijn wel kritisch naar onszelf, wij geven alleen wat nodig is. Naderhand dienen de gegevens weer bij een COA ingeleverd te worden en die vernietigen wij weer.

Voor de Speelgoedbank gaat het erom bij wie ze persoonsgegevens vragen. De gemeente, Voedselbanken of maatschappelijk werk. Als de Speelgoedbank bij ons komt en je wilt gegevens van ons dan zou ik zeggen nou prima dat wil ik doen, goed initiatief. Maar wat gaan zij met de gegevens doen nadat ze zijn ontvangen? Het gaat hier om, het AP wil niet dat je extra werk gaat doen, maar wel dat je nadenkt over wat je met de gegevens doet. Het mag niet zomaar op straat komen.

Ik: Maar jullie hebben het goed verantwoord bij jullie organisatie. Het gaat dus om de organisatie waarbij je het opvraagt, hoe zij het omschreven hebben in hun privacyverklaring?

Sonil: Ja, het gaat erom hoe zij informatie uitwisselen. Als ik zeg ik gebruik jouw gegevens om in mijn agenda te zetten dat ik vandaag met jou gesproken heb. Vervolgens ga jij daar van uit, maar als ik jou gegevens deel aan mijn leidinggevende dan kan dat nog onder mijn verantwoording vallen. Zonder dat ik dat tegen jou heb gezegd.

Als ik het op facebook zet is het een andere zaak. De organisatie waarbij de Speelgoedbank informatie van vraagt moet bij zichzelf na kunnen gaan of ze het in weinig of meer woorden duidelijk gemaakt hebben aan de betrokkene wat er gebeurt met de gegevens. De gemeenten en maatschappelijke organisaties hebben meestal wel iets in hun doeleinden staan wat het mogelijk maakt om gegevens te delen zonder dat daar een aparte toestemming voor nodig is. Dat ligt bij de organisaties, niet bij de Speelgoedbank.

Ik: Maar stel dat een organisatie heeft staan dat gegevens niet met derden worden gedeeld, dan mag dit ook niet toch? Hiervoor heeft de betrokkene dan geen toestemming gegeven.

Sonil: Het gaat erom wie de derden zijn. Als organisaties jou benaderen voor marketing of reclame is het anders dan wanneer een Speelgoedbank jou benadert. AP en betrokkene zullen er natuurlijk anders naar kijken als het bij een Speelgoedbank terecht komt. Gemeenten hebben bijvoorbeeld een zorgplicht en een Speelgoedbank helpt hen daarbij. Persoonlijk vind ik dat het wel een derde organisatie is maar het de gemeenten wel helpt bij het vervullen van een wettelijke plicht. Dat is anders dan wanneer een derde partij een bank is die de gegevens verkrijgt en de mensen gaat benaderen, snap je wat ik bedoel?

Ik: Ja. Het is dus in principe mogelijk, dat is goed om te horen. Nu heb ik ook in de wet gelezen dat er technische en organisatorische maatregelen genomen moeten worden ter beveiliging van de gegevens. Is bijvoorbeeld een beveiligde laptop, waar één persoon bij kan, hiervoor voldoende?

Sonil: Ik kan mij voorstellen dat die ene persoon niet altijd beschikbaar is. Diegene kan ook wel eens ziek zijn. Wie zijn de vrijwilligers dan die toegang hebben tot de laptop? Dit is ook belangrijk. Je moet ook iets zeggen over de medewerkers, hebben zij een geheimhoudingsverklaring? Daarmee dekken zij zichzelf in. Er is geen richtlijn of maatregel

die zegt hoe veel mensen toegang hebben tot de laptop, het gaat erom dat je beschrijft waarom medewerkers toegang hebben tot bijvoorbeeld die laptop. Hiermee toon je aan dat je nagedacht hebt over eventuele risico's en ook al hebben tien vrijwilligers toegang tot de laptop. Zorg er dan voor dat de gegevens van de personen in nog een beveiligde map staan bijvoorbeeld.

Ik: Oké, duidelijk.

Sonil: Je moet een risicoanalyse maken voor jezelf en bijvoorbeeld kijken wat de risico's zijn bij een data lek.

Ik: ik heb ook gelezen dat je bij een data lek niet meteen bij de AP een melding hoeft te maken, maar is het een groot risico dan moet je dat gewoon doen. Hier gaat het om NAW-gegevens maar ook om kinderen, is dat een risico?

Sonil: AP wil dat je een register hebt met alle datalekken. Daarin registreer je wat er is gebeurd en wat de schade is. Als jij gegevens ziet die niet voor jouw ogen zijn, dan is er al sprake van een data lek. Dit moet ook gemeld worden in het register. Maar dit betekent niet meteen dat het meteen aan het AP gemeld moet worden. De lek moet geanalyseerd worden op het risico en wat er met de gegevens gedaan kan worden. Als het na de analyse blijkt dat er een groot risico is dan dient dit wel te worden gemeld bij de AP en dat het lek gedicht wordt.

Per situatie moet er dus bekeken worden wat de schade, de AP zit ook niet te wachten op iedere kleine melding.

Ik: En in dat register moet ook staan hoe je met data lekken om gaat toch?

Sonil: Ja, ja.

Ik: Heb jij nog tips voor de Speelgoedbank?

Sonil: Mijn advies is beperk zo veel mogelijk je gegevens en kijk naar je doel. Wat heb ik wel en niet nodig. Je hoeft ook niet onnodig dingen vast te leggen. Wees niet te naïef, wees kritisch. Verplaats jezelf in degene die aan de andere kant van de lijn staat, hoe wil je dat er met jouw gegevens wordt omgegaan.

Rood: Beveiliging

Groen: Uitwisseling persoonsgegevens

Paars: Privacyverklaring

Blauw: Proces en vastlegging

Kan ik gegevens verkrijgen via derde partijen?

Juni, 2020

Drie opties

Persoonsgegevens verkrijgen van derde partijen kan op basis van drie opties:

- Rechtsgronden naast toestemming;
- Directe toestemming;
- Vereniging van doelen.

De privacyverklaring is hierbij de basis, hierin wordt omschreven hoe organisaties met persoonsgegevens omgaan. Hieronder worden 3 opties beschreven.

Rechtsgrond naast toestemming

01

Organisaties baseren hun gegevensverwerking hierbij op een rechtsgrond anders dan toestemming.

Hierbij delen zij gegevens op basis van bijvoorbeeld een publieke taak, wettelijke verplichting of overeenkomst. Dit staat meestal duidelijk aangegeven in de privacyverklaring.

De rechtsgrond vanuit een publieke taak of wettelijke verplichting is relevant voor de Speelgoedbank. Organisaties kunnen het delen van de gegevens bijvoorbeeld baseren op de Wmo 2015 of Jeugdwet. Het is hiermee niet gegarandeerd dat organisaties gegevens daadwerkelijk zullen delen.

Directe toestemming

02

Hierbij geeft de privacyverklaring aan informatie niet te delen met derden. Tenzij uitdrukkelijke of directe toestemming van de betrokkene is verkregen.

Bij verreweg de meeste organisaties is deze optie van toepassing.

Deze optie maakt het lastiger om op een simpele manier gegevens op te vragen. Iedere betrokkene zou eerst geïnformeerd moeten worden en vervolgens nog toestemming moeten geven. De gegeven toestemming moet tevens aantoonbaar zijn.

Verenigbaarheid doelen

03

Dit is een uitzonderlijke optie die het mogelijk maakt om persoonsgegevens te verkrijgen op basis van doeleinden.

Hierbij moet er gekeken worden naar het doel van de betreffende organisatie. Met welk doel verwerken zij persoonsgegevens en hoe sluit dit aan op de Speelgoedbank. Is het delen van de persoonsgegevens met de Speelgoedbank een logisch gevolg op het primaire verwerkingsdoel van de organisatie?

Er kan hierbij gedacht worden aan maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor de burger in het kader van financiële hulp, gezinsbegeleiding, schuldhulp, etc.

Indien de doelen aansluiten kunnen persoonsgegevens opgevraagd worden zonder tussenkomst van de betrokkene.

Het kan zo zijn dat de organisatie alsnog toestemming vraagt van de betrokkene. De organisatie besluit dus uiteindelijk of zij persoonsgegevens delen of niet. Deze optie is, zonder het gebruik van toestemming, een makkelijkere manier om persoonsgegevens te verkrijgen. Het is wel van belang dat de verwerkingsdoelen echt te verenigen zijn.

Waar dien ik rekening mee te houden?

Wanneer persoonsgegevens opgevraagd worden moeten de volgende punten in acht worden genomen.

- Vraag enkel om noodzakelijke gegevens zoals, een naam + een telefoonnummer of e-mailadres. Bijzondere gegevens* mogen namelijk niet zomaar opgevraagd worden.
- Verwijs altijd naar de privacyverklaring van de Spielgoedbank. Zo kunnen de organisaties inzien hoe er met de persoonsgegevens wordt omgegaan. Ook kunnen betrokkenen zo juist geïnformeerd worden.
- Breng de organisatie op de hoogte van het verwerkingsregister en/of de genoteerde beveiligingsmaatregelen. Dit geeft een juiste werkwijze weer en geeft andere organisaties meer vertrouwen om gegevens met de Spielgoedbank te delen.

**Bijzondere gegevens zijn gegevens die betrekking hebben op afkomst, politieke opvattingen, levensovertuigingen, seksueel leven, biometrische gegevens, lidmaatschap bij een vakbond en gezondheid. Deze gegevens zijn niet nodig om nieuwe gezinnen te benaderen en mogen alleen wettelijk worden verwerkt. Bijzondere gegevens dienen dus altijd buiten beschouwing gelaten te worden.*